



Aluehallintovirasto

Pelastustoimen palvelut Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella 2024

Aluehallintoviraston
asiantuntija-arvio

Jorma Pikkarainen

Jarno Soisalo



Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Pelastustoimi ja varautuminen

Pelastustoimen palvelut Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella 2024

24.6.2025

Painos

Jorma Pikkarainen

Jarno Soisalo

Aluehallintovirastojen julkaisuja 327/2025

ISSN-2343-3132

ISBN-978-952-65848-0-5

Oulu

2025

Tekijät Jorma Pikkarainen Jarno Soisalo		Julkaisuaika -	
		Toimeksiantaja(t) -	
		Toimielimen asettamispäivä -	
Julkaisun nimi Pelastustoimen palvelut Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella 2024			
Tiivistelmä Pelastustoimen järjestämislaissa (613/2021) aluehallintoviraston tehtäväksi on säädetty laatia vuosittain pelastustoimen järjestämistä koskeva asiantuntija-arvio valtakunnallisesti ja hyvinvointialueittain. Tässä arviossa tarkastellaan ja arvioidaan Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasoa tehtäväkohtaisesti, pelastustoimen palvelujen tarvetta, saatavuuden sekä laadun toteutunutta ja arvioitua tulevaa kehitystä, investointien tarvetta ja vaikutuksia. Pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn henkilöstöresursseissa on puutteita, etenkin varautumisen ja väestönsuojelun henkilöstössä. Turvallisuusviestinnälle alueella asetetut määrälliset ja kohderyhmäkohtaiset tavoitteet on saavutettu. Lisäksi turvallisuusviestintää on kyetty kohdentamaan vaikuttavuudelta merkittävimpiin toteutustapoihin. Valvontatehtävien määrällisiä tavoitteita ei saavutettu täysin vuonna 2024. Suunnitellusta valvonnasta toteutui 89 %. Pientalojen ja vapaa-ajan rakennusten valvonnan saatavuus oli heikkoa. Paloturvallisuuden itsearviointia toteutettiin vain väestönsuojajavelvollisiin asuinrakennuksiin. Pelastuslain (379/2011) 41 §:n mukaisessa ilmoitusmenettelyssä on lisäksi edelleen kehitettävää. Pelastustoiminnan toteutuneet toimintavalmiusajat eivät kaikilta osin vastaa riskinarvion perusteella asetettuja vähimmäistavoitteita. Yhtäjaksoisia puutteita, ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan vähimmäistavoitteiden toteutumisessa, oli viidessä riskiruolessa. Kyseisten ruutujen kokonaismäärää on kyetty vähentämään kolmella edellisestä vuodesta. Tavoittamattomat riskiruoet ovat nousseet huomattavasti vuoteen 2023 verrattuna. Tavoittamattomien riskiruutujen kokonaismäärä riskiluokissa I-III on noussut noin 37 %:lla. Huolestuttavimpana tämä näyttäytyy tavoittamattomien riskiluokan II riskiruutujen määrässä, joka on noussut vuodessa 60 %. Pohjois-Pohjanmaan väestörakenteen muutos ja toimialan fyysisen toimintakyvyn vaatimukset haastavat pelastustoiminnan palvelutuotantoa tulevina vuosia. Pelastustoimen tulee lisäksi kiinnittää huomiota riittävän väestönsuojelun varautumiseen tarvittavan henkilöresurssin ja henkilövarausten varmistamiseksi.			
Asiasanat Pelastustoimi Asiantuntija-arvio Palvelutaso Hyvinvointialue			
ISSN (painettu) xxxx-xxxx	ISBN (painettu) xxxx-xxxx	ISSN (verkkojulkaisu) 2343-3132	ISBN (verkkojulkaisu) 978-952-65848-0-5
Kokonaissivumäärä 75		Kieli Suomi	Hinta -
Julkaisija Pohjois-Suomen aluehallintovirasto		Paino -	

Sammanställd av Jorma Pikkarainen Jarno Soisalo		Utgivningsdatum -	
		Uppdragsgivare -	
		Datum för tillsättandet av organet -	
Publikationens titel Räddningsväsendets tjänster i Norra Österbottens välfärdsområde 2024			
Referat Enligt lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021) utarbetar regionförvaltningsverket årligen en expertbedömning av ordnandet av räddningsväsendet på riksnivå och enligt välfärdsområde. I denna bedömning granskas och bedöms servicenivån inom räddningsväsendet i Norra Österbottens välfärdsområde enligt uppgift, behovet av räddningsväsendets tjänster, hur tillgången till och kvaliteten på tjänsterna utvecklats och den uppskattade framtida utvecklingen när det gäller detta samt behovet och inverkan av investeringar. Det finns brister i räddningsverkets personalresurser för förebyggande av olyckor, särskilt när det gäller personal för beredskap och befolkningsskydd. De kvantitativa och målgruppsspecifika målen för säkerhetskommunikationen i området har uppnåtts. Dessutom har man kunnat koncentrera säkerhetskommunikationen till de mest effektiva genomförandeformerna. De kvantitativa målen för tillsynsuppgifterna uppnåddes inte helt år 2024. Av den planerade tillsynen genomfördes 89 %. Tillgången till tillsyn över småhus och fritidshus var dålig. Självutvärdering av brandsäkerheten gjordes bara i bostadshus som var skyldiga att ha skyddsrum. Anmälningförfarandet enligt 41 § i räddningslagen (379/2011) behöver fortfarande utvecklas. De realiserade aktionsberedskapstiderna motsvarar inte till alla delar de minimimål som fastställts på basis av riskbedömningen. Fortlöpande brister i hur den första enheten uppnådde minimimålen för aktionsberedskapstiden fanns i fem riskrutor. Detta antal har minskats med tre från året innan. Antalet riskrutor som inte nåddes inom den tid som lagstiftningen kräver har ökat betydligt jämfört med 2023. Det totala antalet riskrutor i riskklasserna I-III som inte nåddes inom den lagstadgade tiden har ökat med cirka 37 %. Mest oroväckande är antalet riskrutor i riskklass II som inte nåddes inom den lagstadgade tiden. Deras antal ökade med 60 % på ett år. Förändringen i befolkningsstrukturen i Norra Österbotten och kraven på den fysiska funktionsförmågan inom sektorn utmanar serviceproduktionen inom räddningsverksamheten under de kommande åren. Räddningsväsendet bör dessutom ge akt på att säkerställa tillräckliga personresurser och personreserveringar för befolkningsskyddsberedskapen.			
Ämnesord Räddningsväsendet Expertbedömning Servicenivå Välfärdsområde			
ISSN (tryckt) xxxx-xxxx	ISBN (tryckt) xxxx-xxxx	ISSN (webbpublikation) 2343-3132	ISBN (webbpublikation) 978-952-65848-0-5
Sidantal 75	Språk finska		Pris -
Utgivare Regionförvaltningsverket i Norra Finland		Tryckeri -	

Sisällysluettelo

1	Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut	7
2	Pelastustoiminnan palvelut	20
3	Pelastustoiminnan suunnitelmat	48
4	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	51
5	Väestönsuojelun palvelut	56
6	Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve	63
7	Pelastustoimen investointien tarve ja vaikutukset	70
8	Menetelmät ja laatuseloste	73
9	Lähteet ja arvioinnissa käytetty taustamaineisto	74

Lukijalle

Aluehallintovirasto valmistelee pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 14 §:n mukaisesti alueellaan pelastustoimen palvelutason ja rahoituksen tason riittävyyden arvioimiseksi vuosittain asiantuntija-arvion hyvinvointialueittain. Asiantuntija-arvioissa tarkastellaan ja arvioidaan pelastustoimen palvelutasoa tehtäväkohtaisesti, pelastustoimen palvelujen tarvetta, saatavuuden ja laadun toteutunutta ja arvioitua tulevaa kehitystä sekä investointien tarvetta ja vaikutuksia.

Asiantuntija-arviot toimitetaan sisäministeriölle ja julkaistaan julkisessa tietoverkossa. Asiantuntija-arvioilla on merkittävä asema sisäministeriön, valtiovarainministeriön ja hyvinvointialueiden vuosittaisissa neuvotteluissa.

Vastuu pelastustoimen järjestämisestä on vuoden 2023 alusta alkaen 21 hyvinvointialueella ja Helsingin kaupungilla. Vuonna 2025 laadituissa arvioissa tarkastellaan pelastustoimen palveluja ja niiden tasoa sisällöllä, joka on määritelty sisäministeriön asetuksessa hyvinvointialueen seuranta- ja arviointivelvollisuudesta sekä aluehallintoviraston asiantuntija-arviosta (21.12.2022/1213).

Arvioinnin pääasiallinen tietolähde on hyvinvointialueiden vuosittaiset selvitykset. Arvioinnissa käytetään lisäksi muuta valvontatyössä esille tullutta tietoa, kuten kanteluratkaisuja ja korjausmääräyksiä. Lisäksi arvioinnissa hyödynnetään hyvinvointialueen omavalvonnan tuottamaa tietoa, keskeisiä toimintaa määrittäviä dokumentteja, kuten palvelutasopäätöksiä, sekä PRONTO-tilastoja (pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastot).

Asiantuntija-arviot tarjoavat jäsenneltyä tietoa keskeisistä pelastustoimen palvelujen järjestämisen osa-alueista alueellisille ja kansallisille päättäjille, viranhaltijoille ja asiantuntijoille. Arviot tukevat myös hyvinvointialueiden toiminnan suunnittelua.

Kiitämme Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen yhteyshenkilöitä ja asiantuntijoita hyvästä yhteistyöstä ja panostuksesta arviointikokonaisuudessa.

1 Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluja ovat pelastustoimelle kuuluva

- ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä
- palontutkinta
- yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi
- onnettomuuskehityksen seuranta
- hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta
- valvontatehtävät
- valmiustarkastukset.

Tässä luvussa arvioidaan onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarvetta, saatavuutta ja kehittämistarvetta.

1.1 Ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Pelastustoimelle kuuluvaa ohjausta ovat muun muassa

- rakentamisen, pelastussuunnitelmien laatimisen ja poistumisturvallisselvitysten laatimisen ohjaus ja viranomaisen suorittama arviointimenettely
- omatoimisen varautumisen tukeminen
- pelastustoimen laitteiden ja laitteistojen kunnossapidon ohjaaminen.

Pelastustoimelle kuuluvaa neuvontaa ovat muun muassa neuvontapuhelin- ja neuvontasähköpostipalvelut. Turvallisuusviestintää ovat muun muassa yleisötapahtumat, turvallisuuskoulutus, sosiaalisen median viestintä ja mediaviestintä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen merkittävimmät muutokset liittyvät kansainvälisen tilanteen kiristymiseen. Tilanne nosti aiempaa enemmän väestönsuojeluun ja varautumiseen liittyviä kysymyksiä esille. Tämä näkyi turvallisuusviestinnän aiheissa ja paloturvallisuuden itsearviointin vuoden 2024 teemassa. Ohjauksen, neuvonnan ja turvallisuusviestinnän yleiset tavoitteet olivat pääpiirteissään samat kuin aiempina vuosina. Turvallisuusviestinnän tavoitettavuuden kokonaistavoitetta laskettiin vuoden 2023 10 %:sta vuodelle 2024 7 %:iin osana tuottavuus- ja taloudellisuustoimenpiteitä.

Turvallisuusviestinnän laadulliset tavoitteet on asetettu, ja ne on sisällytetty turvallisuusviestintäsuunnitelmaan ja omavalvontaohjelmaan.

Asiantuntijoiden tehtäviin ja erityisosaamiseen perustuva ohjaus ja neuvonta toteutuivat tavoitteiden mukaisesti. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella on käytössä päivystävä palotarkastaja -palvelu. Se kattaa puhelimen, sähköpostin ja chat-palvelun arkisin klo 9–11 ja 12–15. Pääosa yhteydenotoista tulee puhelimitse ja sähköpostitse. Chat-palvelun tunnettavuutta on pyritty parantamaan viestinnällisin keinoin.

Onnettomuuksien ehkäisemistä, onnettomuuksiin varautumista ja hätätilannevalmiuksia edistävän turvallisuusviestinnän toteuma oli 9 %. Turvallisuusviestinnän tapahtumat kohdentuivat noin 84 %:sti tavoitteen mukaisiin kohderyhmiin. Turvallisuusviestinnällä on kyetty ylläpitämään ja edistämään pelastuslain velvoitteiden noudattamista sekä lain tarkoituksen toteutumista että onnettomuuksia ja niiden seurauksia ehkäistään ja torjutaan ensisijaisesti ja tehokkaasti omatoimisen varautumisen toimenpitein. Turvallisuusviestintä on osaltaan vaikuttanut myös siihen, että merkittäviä henkilövahinkoja aiheuttaneita tulipaloja ei ole pelastustoimialueella tapahtunut vuonna 2024. Turvallisuusviestinnällä on lisäksi pystytty tuomaan tietoa onnettomuuksien syihin ja seurauksiin liittyvistä tekijöistä.

Paloturvallisuuden itsearviointi kohdistettiin väestönsuojallisiin asuinrakennuksiin vuonna 2024. Kohderyhmä valinnan taustalla vaikuttivat Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainaan ja yleisesti kiristynyt kansainvälinen tilanne. Omavalvonnan tavoitteena oli saada ja vahvistaa käsitystä väestönsuojatarkastusten ja väestönsuojien ylläpidon tilanteesta ja toisaalta edistää tietoisuutta väestönsuojia koskevasta ylläpitovelvoitteesta. Tavoite toteutui osittain.

Alueen palvelutasopäätöksessä vuosille 2023–2024 on asetettu kehittämiskohteeksi sähköisten palveluiden määrän ja käytön lisääminen. Osana tätä selvitetään mahdollisuutta kehittää chat-palvelu chatbot-palveluksi. Turvallisuusviestinnän keskeisinä kehittämistarpeina on tunnistettu sähköisten koulutusaineistojen kehittäminen. Sähköisten koulutusaineistojen kehittämisellä turvallisuusviestintää pystytään tarjoamaan paremmin kaikkien saataville riippumatta asuinpaikasta tai viranhaltijoiden sijoittumisesta. Tämä edistäisi myös tasapuolista tarjontaa ja saatavuutta.

Muu tieto

Aluehallintoviraston tarkastelemien PRONTO-tilastojen mukaan vuonna 2024 Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnällä on tavoitettu valtakunnallista keskiarvoa matalampi osuus väestöstä. Turvallisuusviestinnällä on tavoitettu 9 % väkiluvusta, koko maan keskiarvon ollessa 13 %. Tavoitettu määrä kuitenkin ylittää alueen oman tavoitteen, joka on 7 %. Osallistuneista henkilöistä 34 % on tavoitettu vaikuttavuudeltaan merkittävämmäksi arvioidulla toteutustavalla, turvallisuuskoulutuksella. Turvallisuuskoulutuksella tavoitetun väestön määrä on selkeästi kasvanut edellisestä vuodesta ja sillä on tavoitettu valtakunnallista keskiarvoa suurempi osuus väestöstä. Turvallisuuskoulutuksen lisäksi valituskampanjoilla on tavoitettu edellistä vuotta enemmän väestöä. Tavoitettu osuus väestöstä on valtakunnallista keskiarvoa suurempi. (Taulukko 1)

Taulukko 1. Kooste turvallisuusviestinnästä Pohjois-Pohjanmaan alueella vuonna 2024 ¹.

Turvallisuusviestintä Pohjois-Pohjanmaa		Edellinen vuosi	Valtakunnallinen keskiarvo
Tilaisuuksien lukumäärä (*kpl/1 000 asukasta)	1,3 kpl / (*560 kpl)	1,3 kpl (*547 kpl)	*1,5 kpl
Osallistujia väkiluvusta	9 % (37 653 hlöä)	11 % (46 792 hlöä)	13 %
Osallistujien osuudet toteutustavoittain			
Valistuskampanja	31 %	21 %	13 %
Messut tai muu yleisötilaisuus	17 %	30 %	56 %
Turvallisuusneuvonta	18 %	23 %	6 %
Turvallisuuskoulutus	34 %	26 %	25 %

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Ohjauksen, neuvonnan ja turvallisuusviestinnän palvelutarve on säilynyt samalla tasolla kuin edellisenä vuotena. Toimintaympäristön muutosten aiheuttamiin sisällöllisiin tarpeisiin vastataan vuosittaisella suunnittelulla.

Turvallisuusviestinnän tavoitettavuuden kokonaistavoitetta on laskettu alueella, osana tuottavuus- ja taloudellisuustoimenpiteitä, vuoden 2023 tasosta 3 % vuodelle 2024. Vuodelle 2024 asetettu tavoite vastaa hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksen vuosille 2024–2025 asetettua tavoitetta.

Ohjauksen ja neuvonnan palvelujen saatavuus on palvelutasopäätöksen mukaisella tasolla. Alueella on käytössä erilaisia tapoja ohjauksen ja neuvonnan suorittamiseen ja niitä kehitetään. Turvallisuusviestinnän määrällinen saatavuus (9 %) ylittää vuodelle 2024 asetetun tavoitteen (7 %) ja se kohdentui 84 %:sti turvallisuusviestintäsuunnitelmassa asetettuihin kohderyhmiin. Toteutunut turvallisuusviestinnän saatavuus on kuitenkin alle valtakunnallisen keskiarvon (13 %). Turvallisuusviestinnän toteutustavoissa on tapahtunut muutoksia ja turvallisuuskoulutuksilla sekä valistuskampanjoilla tavoitettu väestön määrä on kasvanut.

Aluehallintoviraston arvion mukaan pelastustoimen tulisi arvioida uuden turvallisuusviestinnän tavoitettavuuden kokonaistavoitteen (7 %) vaikutukset onnettomuuskehitykseen ja saavutetaanko nykyisellä tavoitteella riittävä vaikutus alueen henkilöryhmiin.

1.2 Palontutkinta

Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissyitä ja selvitetään palon

¹ Pelastustoimen toimenpidetilasto PRONTO. Tiedot haettu 6.2.2025.

syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja pelastustoiminnan kulku. Palontutkinta on jaettu tyypillisesti tasoille 1–3².

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Palontutkintaan liittyvässä palvelutarpeessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia vuoden 2024 aikana. Rakennuspalojen määrä ja niiden aiheuttamat vakavat henkilö- ja omaisuusvahingot kasvoivat merkittävästi vuoden 2024 aikana.

Palontutkinnan toteuma vuonna 2024 on kohtalaisen hyvä. Syttymissyö on arvioitu yli 90 %:ssa paloista. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen palontutkinnassa syttymissyö on kyetty arvioimaan valtakunnallista keskiarvoa useammin. II-tason palontutkinta toteutui kaikissa vakavaan henkilövahinkoon johtaneessa tulipalossa. Omaisuusvahinkokynnyksen (50 000 €) ylittäneissä paloissa jäi joitain paloja tutkimatta II-tason tutkintana. Palontutkintapäätöksen kriteerien mukaisia tulipaloja alueella oli 54 kappaletta, joista 33 kappaleeseen suoritettiin tutkinta.

Pelastuslaitoksen palontutkinnan ohje on edelleen viimeistelemättä. Palojen tutkintaa on merkittävästi vaikeuttanut lainsäädäntötulkinta, jonka mukaan välittömästi osallisiin henkilöihin liittyviä sosiaali- ja terveystietoja ja muita tutkinnan kannalta välttämättömiä arkaluonteisia tietoja ei voi tai saa hyödyntää tutkinnassa.

Palontutkinnan tuloksia hyödynnetään riskianalyysityössä sekä teemaluonteisesti viestinnän, turvallisuusviestinnän ja valvonnan aiheissa. Tulosten hyödyntämistä kehitetään eteenpäin niin, että se kyettäisiin tekemään raportointijärjestelmällä, joka hyödyntäisi palontutkinnan tilastoja ja sanallisia selvityksiä.

Vuonna 2024 palontutkinnan II-tason tutkijoiden resurssitilanne heikentyi palvelutasopäätös tavoitteesta (10 htv) palontutkijoiden siirtyessä uusiin tehtäviin ja eläköitymisten takia. Vuonna 2025 resurssin arvioidaan täydentyvän tavoitteen mukaiseksi. Kehittämistarpeeksi on tunnistettu palontutkinnan ohjeen viimeistely, palontutkintaan liittyvien työn vaarojen arvioinnin jatkotoimenpiteiden loppuun saattaminen ja tutkintatiedon hyödyntämisen kehittäminen osaksi riski- ja vaikuttavuusperusteista tiedolla johtamista.

Muu tieto

Aluehallintoviraston tarkastelemien PRONTO-tilastojen mukaan vuonna 2024 Pohjois-Pohjanmaalla tapahtui 23 kappaletta vakavia henkilö- tai omaisuusvahinkoja aiheuttanutta paloa. Näistä 78 % on tutkittu tasolla II, valtakunnallisen keskiarvon ollessa 75 %. II-tason palontutkinta toteutui kaikissa vakavia henkilövahinkoja aiheuttaneissa tulipaloissa. Kaikkia tulipaloja yhteensä on tapahtunut pelastuslaitoksen alueella 902 kpl, näistä 10 %:ssa syttymissyöä ei voitu arvioida. Koko maassa syttymissyöltään epäselväksi jäi 12 % kaikista tulipaloista. (Taulukko 2)

² Pelastuslaitosten palontutkinnan käsikirja (2014), s. 11–12.

Taulukko 2. Palontutkinta Pohjois-Pohjanmaan alueella vuonna 2024 ³.

Palontutkinta Pohjois-Pohjanmaa		Koko maa
Tulipaloja alueella yhteensä lkm.	902 kpl	11 876 kpl
Syttymissy on voitu arvioida vähintään tasolla I	90 %	88 %
Taso II kaikista tulipaloista (*lukumäärä)	4 % (*40 kpl)	3 % (*415 kpl)
Taso II syttymiskohdasta levinneistä rakennuspaloista	24 %	20 %
Taso II vakavia henkilövahinkoja aiheuttaneista tulipaloista	100 %	89 %
Taso II yli 200 000 omaisuusvahinkoja aiheuttaneista rakennuspaloista	72 %	68 %
Taso II vakavia henkilö -tai omaisuusvahinkoja aiheuttaneista	78 %	75 %
Edellisen vuoden vertailuarvo	67 %	67 %
Vakavia henkilö- tai omaisuusvahinkoja tapausten lkm.	23 kpl	269 kpl

Vuonna 2024 tapahtuneista tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheutetuista paloista tehtiin ilmoitus toimenpiderekisterin kirjausten mukaan 43 %:ssa, kun koko maan keskiarvo on 52 %. Edellisenä vuonna ilmoitus tehtiin 53 %:ssa. (Taulukko 3)

Taulukko 3. Tahallisten ja tuottamuksellisten tulipalojen ilmoittaminen poliisille Pohjois-Pohjanmaan alueella vuonna 2024 ⁴.

Tahallisten ja tuottamuksellisten tulipalojen ilmoittaminen Pohjois-Pohjanmaan alueella		Koko maa
Ilmoitettu lkm.	147 kpl	2 509 kpl
Ei ilmoitettu lkm.	193 kpl	2 334 kpl
Yhteensä lkm.	340 kpl	4 843 kpl
Ilmoitus % (lakisääteinen velvollisuus 100 %)	43 %	52 %
Ilmoitus % edellisenä vuonna	53 %	54 %

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Palontutkinnan palvelutarpeen arvioidaan säilyvän jatkossa samankaltaisena. Vakavia henkilö- tai omaisuusvahinkoja aiheuttaneita paloja tutkittiin tason II palontutkintana 78 %:ssa tapauksista. Huomiona todetaan, että Pohjois-Pohjanmaalla omaisuusvahinkojen raja on asetettu 50 000 €. Aluehallintoviraston tarkastelemissa tilastoissa raja on 200 000 €. Tulipalojen syttymissy, kaikista alueen tulipaloista, saatiin selville valtakunnallisen keskiarvon tasoisesti. Tulos on samantasoinen edellisvuoteen verrattuna.

³ Pelastustoimen toimenpidetilasto PRONTO. Tiedot haettu 14.3.2025.

⁴ Pelastustoimen toimenpidetilasto PRONTO. Tiedot haettu 5.2.2025.

Palontutkinnan saatavuus on sytymissyyn arvioinnin osalta toteutunut hyvin. Kuitenkin II-tason tutkintojen toteumassa on kehitettävää. II-tason tutkinnan toteuttamista haastoi mitä ilmeisemmin resurssivaje.

Pelastuslain 41 §:n mukainen tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheutetuista paloista ilmoittaminen heikentyi edellisestä vuodesta, ja toiminnassa on edelleen kehitettävää. Hyvinvointialueen selvityksessä on arvioitu tälle syitä. Tämä on tärkeää toiminnan kehittämiseksi ja kuntoon saattamiseksi. Keskeisenä kehittämistarpeena pelastuslaitoksen tulee edelleen panostaa henkilöstön resurssointiin ja palontutkinnan osaamiseen, siitä saatavien tulosten hyödyntämiseen ja toiminnan seurantaan, jotta pelastuslain 41 §:ssä säädetyt vaatimukset saavutetaan.

1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten ja alueen yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Muita viranomaisia ovat esim. rakennusvalvontaviranomaiset, kaavoitusviranomaiset, ympäristöterveydenhuollon viranomaiset, poliisi ja sosiaali- ja terveystieteelliset viranomaiset. Yhteistyötahona ovat lisäksi nuohoojat.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Pohjanmaa tekee yhteistyötä onnettomuuksien ehkäisemiseksi usean toimijan kanssa. Yhteistyö jakautuu viranomaisiin, kuntiin, eri yhteistyöfoorumeihin ja kolmanteen sektoriin. Yhteistyölle asetetut tavoitteet ovat toimijakohtaisia. Erityisesti yhteistyötä edistetään pelastuslaitoksen tehtäväkuvaan kuuluvissa palovaaraa tai kemikaalionnettomuuden vaaraa aiheuttavien onnettomuuksien ehkäisyssä ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa sekä osallistumalla aktiivisesti maankäytön ja rakentamiseen liittyvien asioiden käsittelyyn.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella pelastuslaitoksen yhteistyö eri tahojen kanssa toimii erinomaisesti ja suunnitelmiin kirjatut tavoitteet täyttyvät. Viranomaisyhteistyö on sujuvaa ja asioita on saatu edistettyä laadukkaasti. Esimerkkinä voidaan nostaa yhteistyökokoukset eri kuntien rakennusvalvonnan kanssa ja tiivis yhteistyö poliisin kanssa yleisötapauksien turvalliseen järjestämiseen liittyen.

Kehittämistarpeeksi tunnistetaan, että vuosien 2024–2025 aikana viranomaisyhteistyötä tulee kehittää entistä sujuvampaan ja saumattomampaan toimintaan. Keskeisenä tässä ovat viranomaisten väliset sähköiset palvelut ja niiden käyttöönotto, mikä mahdollistaa asiakasrajapinnassa ns. yhden luukun periaatteen.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Onnettomuuksien ehkäisyn yhteistyötä tehdään Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella aktiivisesti. Palvelun saatavuus nähdään hyvänä. Yhteistyön osalta ei ole tunnistettu merkittäviä kehittämistarpeita.

1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta

Onnettomuuskehityksen seurantaan kuuluu onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän ja syiden kehityksen seuranta. Seurantaan kuuluu myös omien ja yhteistyössä toteutettavien toimenpiteiden käynnistäminen.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Onnettomuuskehityksen seurantatieto on osa tiedolla johtamisen perustaa. Seurantatiedon merkitys kasvoi vuonna 2024 vaikeasta taloustilanteesta ja erilaisten tuottavuus- ja taloudellisuustoimenpiteiden toteumaseurannasta johtuen.

Onnettomuuskehityksen seuranta on toteutunut tavoitteiden mukaisesti. Seuranta yhdessä palontutkinnan kanssa on tuottanut onnettomuustyyppikohtaista taustatietoa ja kohdennettua tietoa turvallisuusviestinnän aineistoihin, valvonnan suunnitteluun ja pelastustoiminnan suunnitteluun. Seurannassa hyödynnetään keskeisesti PRONTO-aineistoja, joita poimitaan seurantaan ja raportointiin ajantasaisesti. Käytössä on erilaiset raportointijärjestelmät ja paikkatieto-ohjelmat tiedon koostamisen ja visualisoinnin toteuttamiseksi.

Kehittämiskohteena on seurannan ja raportoinnin automatisointi ja edelleen seurantatiedon hyödyntäminen käytännön toiminnassa. Kehittämistyötä tehdään hyvinvointialueen tietotiimin ja pelastuslaitoksen palvelualueiden yhteistyössä.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pelastuslaitos toteuttaa onnettomuuskehityksen seurantaan edellisen vuoden tapaan ja kehittää toimintaa jatkuvasti. Seurannasta saatu tieto ja johtopäätökset vaikuttavat palvelujen toteutukseen ja suunnitteluun. Onnettomuuskehityksen seurannan osalta ei tunnistettu kehittämistarpeita.

1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa. Hyvinvointialue voi myös hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy vastuu palvelujen järjestämisestä ja niiden asianmukaisen tuottamisen valvonnasta.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Hyvinvointialueen selvitys ei sisältänyt tietoja yhteistoiminnassa hoidettavien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvonnan tehtävistä.

1.6 Valvontatehtävät

Pelastuslaitoksen on valvottava, että pelastuslain mukaisia yleisiä velvollisuuksia noudatetaan ja että toiminnanharjoittajat ja rakennusten omistajat ja haltijat noudattavat lain mukaisia velvoitteitaan.

1.6.1 Pelastuslain mukaiset valvontatehtävät

Pelastuslaitos valvoo pelastuslain 2 ja 3 luvun säännösten noudattamista. Valvonnan suorittamiseksi pelastuslaitoksen on tehtävä palotarkastuksia ja muita valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Valvontatehtävien palvelutarpeessa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia vuonna 2024. Toimintaan vaikutti eniten julkisen talouden tilanne. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen ja myös Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen vuoden 2024 taloudellinen tilanne oli vaikea. Osana pelastuslaitoksen tuottavuus- ja taloudellisuustoimenpiteitä valvontaan varatut resurssit täytyi kohdentaa tarkkaan. Täydellä työpanoksella pystytään valvomaan kaikki vuosittaisessa valvontasuunnitelmassa määritellyt kohteet, mutta pidemmät poissaolot näkyvät tarkastussuoritteiden määrässä. Valvonta toteutui hyvin taajaan rakennetuilla alueilla, jossa henkilöresurssia oli käytettävissä ja valvottavat kohteet sijaitsevat lähialueella. Pitkät välimatkat valvontakohteisiin ovat työajan käytön näkökulmasta haasteellisia.

Määrävälein tehtävän valvonnan (luokkien A1-A6-kohteet) vuoden 2024 toteuma oli 91,1 % (1556 kohdetta 1708 kohteesta). Valvontasuunnitelmassa em. kohteiden osalta tavoite 100 %. Muu kuin määrävälein tehtävä valvonta toteutui pääpiirteissään suunnitellun mukaisena. Valvontatyölle on asetettu selkeät tavoitteet eri aiheittain. Valvontatyö edistää palo- ja henkilöturvallisuuden toteutumista. Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla tai Suomessa ei ole tapahtunut pitkiin aikoihin henkilövahingoiltaan erityisen vakavia (> 5 henkilöä) tulipaloja.

Pelastuslaitoksen valvonnan kehittämisen painopisteenä on parannellun valvontaprosessin käyttöönotto ja pöytäkirjapohjien käyttöönotto, jotka täyttävät hyvän hallinnon mukaiset vaatimukset. Kehittämisellä pyritään yhtenäiseen ja laadukkaaseen toimintamalliin, joka kattaa koko valvontaprosessin alusta loppuun. Tavoitteena on myös vähentää kuntakohtaisia eroja valvonnan toteutumisessa.

Muu tieto

PRONTO-tilastojen mukaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen valvottavien A1-A6 kohteiden määrässä on tapahtunut merkittävä muutos. Vuonna 2023 kohteita oli 7623 kappaletta ja vuonna 2024 niitä oli 6940 kappaletta. Vuonna 2024 suunniteltiin tehtävän vähemmän palotarkastuksia kuin edellisenä vuonna, määrä oli -10 % edellisen vuoden suunnitellusta määrästä. Vuonna 2024 määräaikaisten palotarkastusten toteutuma A1-A6 kohteisiin oli 91 %. Toteuma oli edellisenä vuonna 82 %. Palotarkastuksia yhteensä toteutettiin 7 kappaletta tuhatta alueen asukasta kohden. Lukuarvo on samaa tasoa valtakunnallisen keskiarvon (7 kpl) kanssa. Asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten palotarkastuksia toteutettiin koko alueella yhteensä 18 kpl. Valtakunnallisen keskiarvon ollessa 10 kpl 10 000 asukasta kohden. (Taulukko 4)

Pohjois-Pohjanmaan vuoden 2023 valvontasuunnitelman mukaan alueella oli valvottavia A1-A6 kohteita yhteensä 7039 kappaletta ja niistä vuonna 2023

valvottavaksi suunniteltuja kohteita 1750 kappaletta.⁵ Pohjois-Pohjanmaan vuoden 2024 valvontasuunnitelman mukaan alueella oli valvottavia A1-A6 kohteita yhteensä 7104 kappaletta ja niistä vuonna 2024 valvottavaksi suunniteltuja kohteita 1726 kappaletta.⁶ Pohjois-Pohjanmaan vuoden 2025 valvontasuunnitelman mukaan vuonna 2024 valvonnan toteutumisprosentti oli 91,1 %. Tarkastuksia toteutettiin 1556 kappaletta 1708 suunnitellusta tarkastuksesta.⁷

Aluehallintovirastot toteuttivat vuonna 2024 valtakunnallista teemavalvontaa valvontasuunnitelmien sisällöstä. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen keskeisimmät kehitettävät aihealueet olivat valvonnan riskiperusteisuus, muun asiakirjaohjauksen huomiointi, valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi, valvontatoimenpiteet (erityisesti asuin- ja vapaa-ajan rakennusten valvonta) ja -resurssit.⁸

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen riskianalyysissä 2023 on tuotu esille, että tulipalojen ennaltaehkäisy, omatoiminen pelastautuminen (itse tai kohteessa olevien avustamana) ja asuntojen sprinklaus ovat kaikkein tehokkaimpia keinoja rakennuspaloista aiheutuvien vakavien henkilövahinkojen ehkäisyssä. Pohjois-Pohjanmaan rakennuspalovahingoista peräti 33,3 % aiheutui omakotitalojen tulipaloista vuosina 2020–2022 (Suomessa vastaava luku 19,2 %).⁹

⁵ Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos valvontasuunnitelma 2023. 21.10.2022.

⁶ Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos valvontasuunnitelma 2024. 15.1.2024.

⁷ Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos valvontasuunnitelma 2025. 15.1.2025.

⁸ Aluehallintoviraston valvonnan johtopäätökset Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastuslaitoksen valvontatehtävästä, Valvonta-asia 16.12.2024. PSAVI/2198/2024.

⁹ Aluehallintoviraston valvonnan johtopäätökset Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastuslaitoksen valvontatehtävästä, Valvonta-asia 16.12.2024. PSAVI/2198/2024.

Taulukko 4. Kooste palotarkastuksista Pohjois-Pohjanmaan alueella vuonna 2024 ¹⁰.

Palotarkastukset Pohjois-Pohjanmaa		Edellinen vuosi
Valvottavia A1-A6 kohteita alueella yhteensä	6 940 kpl	7 623 kpl
Suunnitellut määräaikaiset A1-A6 kohteiden tarkastukset vuodelle 2024 (*suunniteltu määrä edellisvuodesta %)	1 714 kpl (*-10 %)	1 915 kpl
Keskimääräinen suunniteltu tarkastusväli A1-A6 kohteissa	4,0 vuotta	4,0 vuotta
Toteutuneet määräaikaiset A1-A6 tarkastukset suhteessa suunniteltuihin (*lukumäärä)	91 % (*1 556 kpl)	82 % (*1 571 kpl)
A1 Ympärivuorokautisessa käytössä olevat kohteet (*lukumäärä)	94 % (*251 kpl)	82 % (*258 kpl)
A2 Opetusrakennukset ja päiväkodit (*lukumäärä)	93 % (*227 kpl)	88 % (*215 kpl)
A3 Kokoonntumis- ja liiketilat (*lukumäärä)	97 % (*299 kpl)	93 % (*298 kpl)
A4 Teollisuus- ja varastorakennukset (*lukumäärä)	93 % (*246 kpl)	84 % (*311 kpl)
A5 Maatalousrakennukset (*lukumäärä)	70 % (*201 kpl)	54 % (*156 kpl)
A6 Muut rakennukset ja kohteet (*lukumäärä)	97 % (*332 kpl)	88 % (*333 kpl)
Toteutuneet määräaikaiset A1-A6 tarkastukset suhteessa vuosien 2021–2023 keskiarvoon	-11 %	-
Palotarkastuksia yhteensä / 1 000 asukasta (*valtakunnallinen keskiarvo)	7 kpl (*7 kpl)	6 kpl (*7 kpl)
Asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten palotarkastukset yhteensä	18 kpl	4 kpl
Asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten palotarkastukset yhteensä / 10 000 asukasta (*valtakunnallinen ka)	0 kpl (*10 kpl)	0 kpl (*14 kpl)

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Valvonnan palvelutarpeeseen ei ole selvityksen perusteella tullut merkittäviä muutoksia. Aluehallintoviraston tarkastelemien valvottavien kohteiden yhteismäärän, suunniteltujen tarkastusten lukumäärän ja tarkastettujen kohteiden lukumäärän perusteella PRONTO-tilastot eroavat alueen valvontasuunnitelmiin nähden. Valvontakäynnillä tuli esille, että valvottavia A1-A6 kohteita on uudelleen määritelty vuoden 2024 aikana. Tämä selittää osaltaan em. muutokset edellisvuoteen verrattuna.

Pelastuslaitoksen valvontaan käytettävät resurssit on kohdennettu tarkkaan. Resurssipuutteista johtuen valvontatehtävien määrällisiä tavoitteita ei saavutettu vuonna 2024. Alueella toteutettujen kaikkien palotarkastusten määrä yhteensä, alueen 10 000 asukasta kohden, on valtakunnallisen keskiarvon tasolla. Alueella kehityskohteena olevan valvontaprosessin odotetaan parantavan valvonnan laatua ja hyvän hallinnon toteutumista.

¹⁰ Pelastustoimen toimenpidetilasto PRONTO. Tiedot haettu 13.3.2025.

Paloturvallisuuden itsearviointin toteutus kohdistettiin vuonna 2024 väestönsuojavollisiin asuinrakennuksiin. Jälkivalvonta tämän osalta jatkuu vuonna 2025. Pientalojen ja vapaa-ajan rakennusten valvontaa ei toteutettu suunnitellusti ollenkaan vuonna 2024. Huomiona herää, että ovatko valvontasuunnitelman 2024 pientalojen ja vapaa-ajan rakennusten valvonnan tavoitteet matalat, kun asiaa vertaa omakotitalojen tulipaloista aiheutuneisiin rakennuspalovahinkoihin.

Keskeisenä kehittämistarpeena on valvontatehtäviin varatun resurssin saattaminen riittävälle tasolle ja valvonnan riskiperustaisuuden kehittäminen etenkin pientalojen ja vapaa-ajan rakennusten valvonnan osalta. Lisäksi tietojen kirjaamiseen PRONTOon tulee kiinnittää huomiota.

1.6.2 Kemikaalilainsäädännön mukaiset valvontatehtävät

Pelastusviranomainen valvoo kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia. Toiminnanharjoittajan on tehtävä ilmoitus vaarallisen kemikaalin vähäisestä teollisesta käsittelystä ja varastoinnista pelastusviranomaiselle.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Kemikaalilainsäädännön mukaisten valvontatehtävien toimintaympäristössä, palvelutarpeessa tai sääntelyssä ei tapahtunut vuoden 2024 aikana merkittäviä muutoksia. Kemikaaliturvallisuusvalvonta on sisällytetty pelastuslaitoksen palvelutasopäätökseen, valvontasuunnitelmaan ja lisäksi kemikaalivalvonnalle on laadittu kemikaalivalvonnan ohje. Kemikaaliturvallisuusvalvontaa suoritetaan asiakastarpeen perusteella, lukuun ottamatta määräaikaista valvontaa.

Uudet vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavat kohteet tekevät pelastusviranomaiselle kemikaali-ilmoituksen, joka käsitellään ja kohteeseen suoritetaan kemikaalitarkastus. Käyttöönoton jälkeen kohde siirtyy määräaikaiseen valvontaan, jolloin jatkossa palotarkastuksen yhteydessä suoritetaan myös kohteen kemikaaliturvallisuuden valvonta. Vaarallisten aineiden onnettomuuksien määrä ja niistä etenkin valvontakohteissa (ilmoitus- tai luparajan ylittävät kohteet) tapahtuneiden todellisten vaarallisten aineiden onnettomuuksien määrä on pysynyt vähäisenä. Yhtenä selittäjänä tälle on kohteissa suoritettu valvonta, neuvonta ja ohjaus.

Valvontatyötä tekevän henkilöstön kouluttamistarve kemikaaliturvallisuuden valvontaan on tunnistettu sisäisesti. Tarpeeseen vastataan sisäisen koulutuksen aihevalinnoilla.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Aluehallintoviraston arvion mukaan kemikaaliturvallisuuslain mukaisten valvontatehtävien palvelutarve ja saatavuus kohtaavat. Pelastuslaitoksen suorittaman kemikaaliturvallisuuslain edellyttämällä valvonnalla on koettu olevan vaikutusta valvontakohteiden kemikaaliturvallisuuteen ja onnettomuusmääriin. Kehittämistarpeeksi arvioidaan, että laadukkaan palvelun takaamiseksi henkilöstön kouluttaminen ajantasaisesti on tärkeää. Tämän myös pelastuslaitos on tunnistanut.

1.6.3 Valmiustarkastukset

Pelastusviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia, joilla valvotaan pelastuslain mukaisia järjestelyjä suuronnettomuuksiin ja poikkeusoloihin varautumiseksi.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Valmiustarkastuksia ei tehty vuoden 2024 aikana Pohjois-Pohjanmaan alueella. Palvelu on tarpeen mukaan saatavissa.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan palvelu on tarpeen mukaan saatavilla. Palvelun saatavuus on kuvattu selvityksessä hyvin suppeasti, joten se ei mahdollistanut tarkemman arvion tekemistä palvelusta.

Aluehallintoviraston arvio onnettomuuksien ehkäisyn palveluihin kuuluvien pelastustoimen tehtävien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Ohjauksen ja neuvonnan palvelutarve ja saatavuus on palvelutasopäätöksen mukaisella tasolla. Turvallisuusviestinnän tavoitettavuuden kokonaistavoitetta on laskettu alueella, osana tuottavuus- ja taloudellisuustoimenpiteitä, vuoden 2023 tasosta 3 % vuodelle 2024. Turvallisuusviestinnän määrällinen saatavuus ylittää vuodelle 2024 asetetun tavoitteen ja se kohdentui turvallisuusviestintäsuunnitelmassa asetettuihin kohderyhmiin. Toteutunut turvallisuusviestinnän saatavuus on alle valtakunnallisen keskiarvon.

Palontutkinnan palvelutarpeen arvioidaan säilyvän jatkossa samankaltaisena. Palontutkinnan saatavuus on syttymissyyn arvioinnin osalta toteutunut hyvin, mutta II-tason tutkintojen toteumassa on kehitettävää. Pelastuslain 41 §:n mukaisessa tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheutetuista paloista ilmoittaminen heikentyi edellisestä vuodesta, ja toiminnassa on edelleen kehitettävää.

Pelastuslaitos toteuttaa onnettomuuskehityksen seurantaan edellisen vuoden tapaan ja kehittää toimintaa jatkuvasti. Seurannasta saatu tieto ja johtopäätökset vaikuttavat palvelujen toteutukseen ja suunnitteluun.

Valvontatehtävien palvelutarpeeseen ei ole tullut merkittäviä muutoksia. Valvonnan PRONTO-tilastoja verratessa alueen valvontasuunnitelmien tietoihin huomattiin eroja. Pelastuslaitoksen valvontaan käytettävät resurssit on kohdennettu tarkkaan. Resurssipuutteiden takia valvontatehtävien määrällisiä tavoitteita ei saavutettu vuonna 2024. Alueella kehityskohteena olevan valvontaprosessin odotetaan parantavan määräraikaisen valvonnan laatua ja hyvän hallinnon toteutumista.

Pientalojen ja vapaa-ajan rakennusten valvontaa ei toteutettu suunnitellusti vuonna 2024. Pientalojen ja vapaa-ajan rakennusten valvonnan tavoitteet ovat matalat, kun asiaa vertaa omakotitalojen tulipaloista aiheutuneisiin rakennuspalovahinkoihin.

Keskeisenä kehittämistarpeena on valvontatehtäviin varatun resurssin saattaminen riittävälle tasolle ja valvonnan riskiperustaisuuden kehittäminen etenkin pientalojen ja vapaa-ajan rakennusten osalta. Lisäksi PRONTO-tietojen täyttämiseen tulee kiinnittää huomiota.

2 Pelastustoiminnan palvelut

Pelastustoiminnalla tarkoitetaan kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on

- pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuessaa
- rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Pelastustoiminnassa tarvittavat toimenpiteet tulee voida suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

2.1 Onnettomuuskohteen tavoittamisen suorituskyky

Pelastustoiminnan toimintavalmius tulee olla toimintaympäristön riskeihin nähden riittävä. Pelastustoiminnan toimintavalmius muodostuu pelastusmuodostelmien toimintavalmiusajasta ja niiden suorituskyvystä. Kiireellisissä pelastustehtävissä onnistumiseen vaikuttaa se, kuinka nopeasti onnettomuuspaikalle saadaan tehtävällä tarvittava suorituskykyinen pelastusmuodostelma.

Vaatimukset toimintavalmiudelle

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa Suomi on jaettu 1 x 1 kilometrin kokoisiksi ruuduiksi. Ruudut on luokiteltu neljään riskiluokkaan (I–IV) sen perusteella, kuinka todennäköisiä pelastustoimen kiireelliset tehtävät ovat ruudun alueella. Kullekin riskiluokalle on asetettu enimmäisaika, jossa ruudut tulee tavoittaa. (Taulukko 5) Vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä.

Taulukko 5. Toimintavalmiuden tavoiteajat ¹¹.

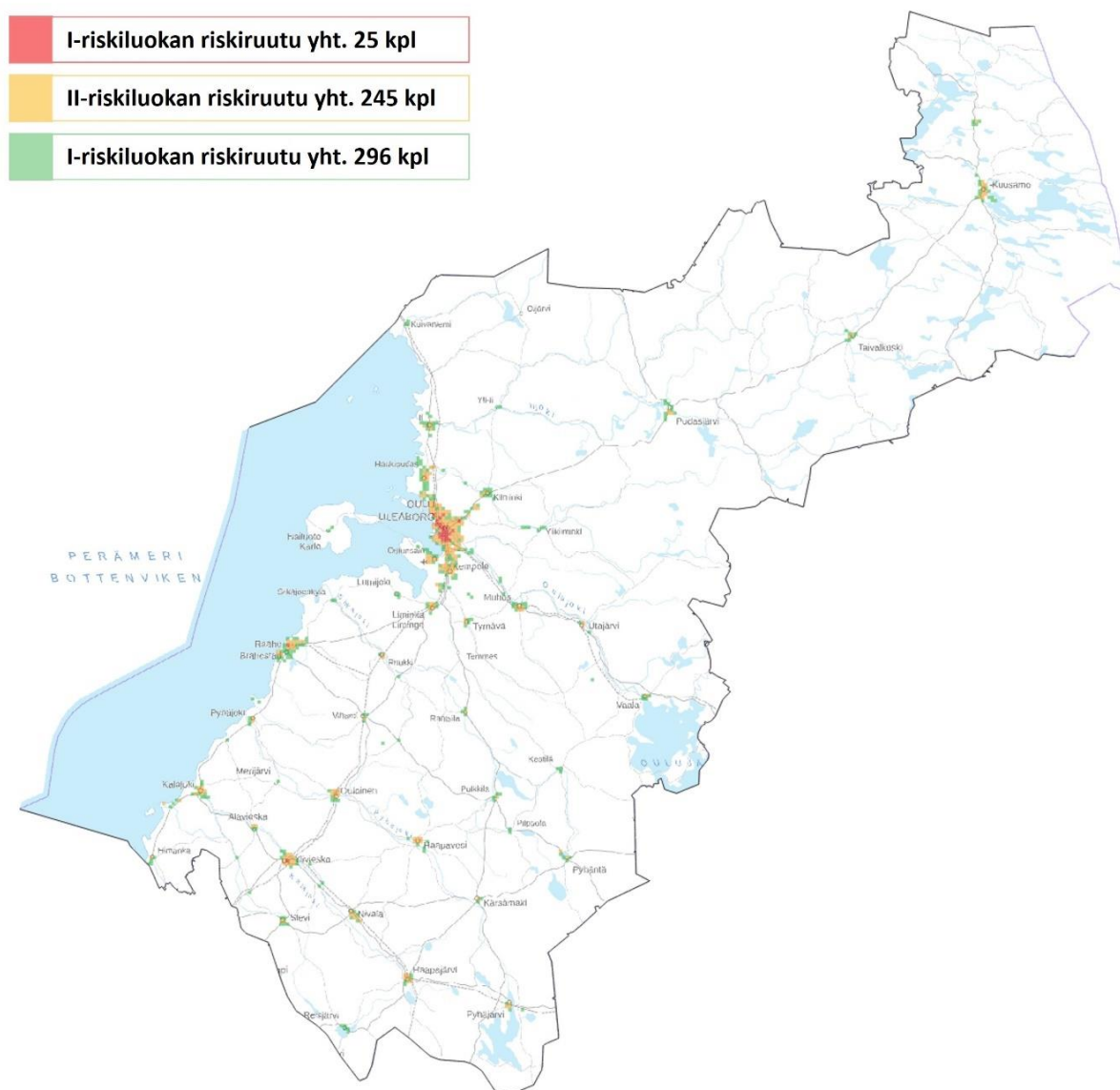
Riski-luokka	1. yksikön toimintavalmiusaika	Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika	Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika
I	6 min	11 min	20 min
II	10 min	14 min	30 min
III	20 min	22 min	40 min
IV	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta

Riskialuekartta

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on määritelty, että pelastustoiminnan perusvalmiuden palvelut tuotetaan alla olevan riskialuekartan

¹¹ Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM 21/2012). Uusi Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje on tullut voimaan vuoden 2025 aikana. Arvioinnissa käytetään kuitenkin sitä ohjetta, joka oli arviointia koskevana vuonna voimassa.

mukaisesti. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen riskialuekartta on esitetty alla kuvassa 1. Kuvassa punainen ruutu on riskiluokan I ruutu, keltainen riskiluokan II ruutu ja vihreä riskiluokan III ruutu.



Kuva 1. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimialueen riskiruudut vuonna 2024.

2.1.1 Ensimmäinen yksikkö

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun ensimmäinen pelastustoimen yksikkö on kohteessa. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Ensimmäisen yksikön toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 7 minuuttia 48 sekuntia vuonna 2024. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli 8 minuuttia 2 sekuntia, joten ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on hieman parantunut. (Taulukko 6)

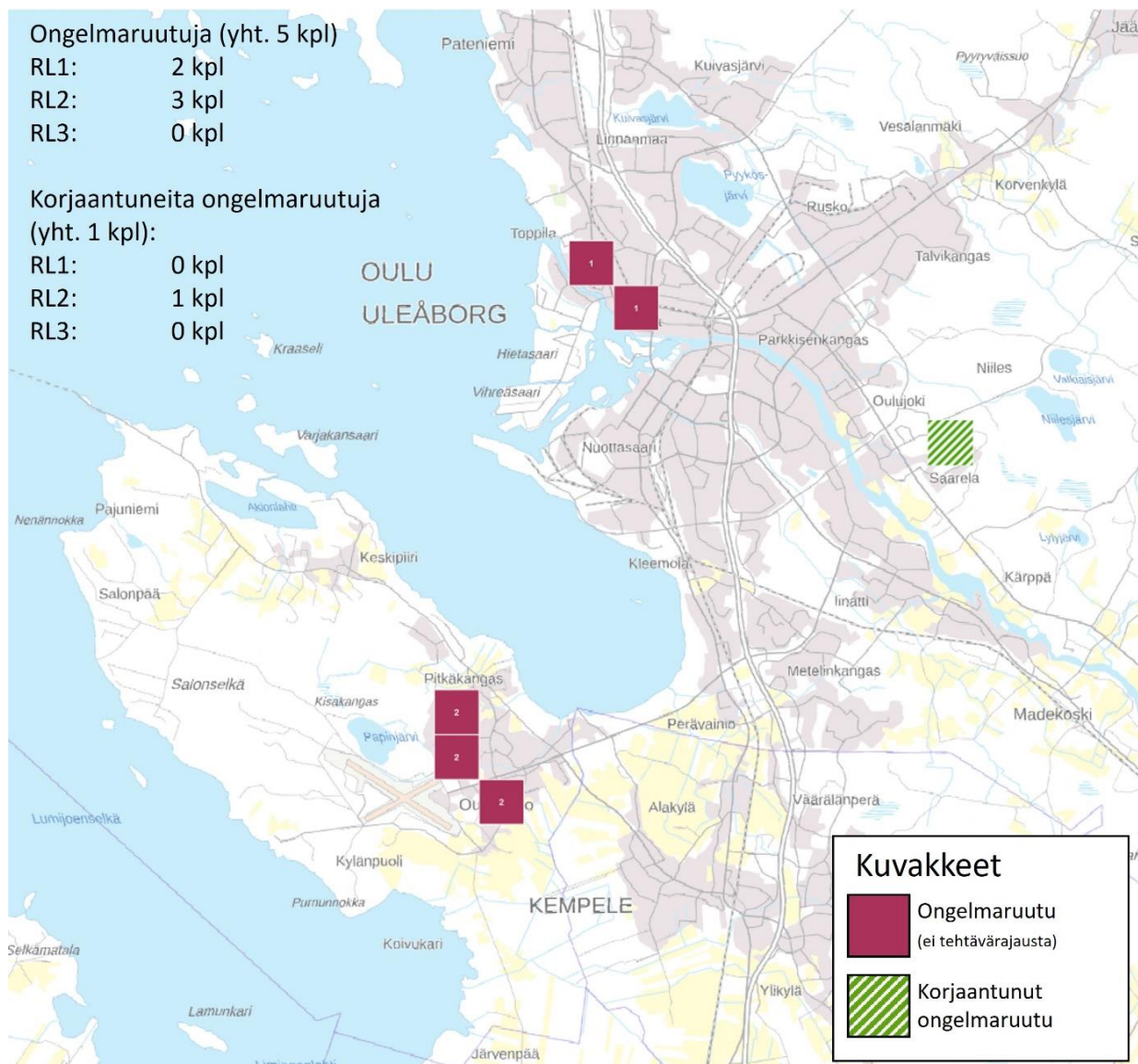
Taulukko 6. Pelastustoiminnan toimintavalmiusajat Pohjois-Pohjanmaan alueella ¹².

Toimintavalmiusajat Pohjois-Pohjanmaan alueella vuonna 2024		2021–2023 keskiarvo	Koko maa 2024
1. yksikön TVA mediaani	07:48	08:02	07:30
Pelastustoiminnan TVA mediaani	11:44	12:00	11:22
Pelastusjoukkueen TVA mediaani	15:43	16:23	15:07

Vuoden 2024 toteutuneen toimintavalmiusajan lisäksi aluehallintovirasto on selvittänyt oman aineistonsa avulla ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikaa riskiruuduittain. Sellaisia niin sanottuja ongelmaruutuja, joissa toimintavalmiuden toteutuminen on jäänyt tavoitteesta neljänä edellisenä kalenterivuonna (2021–2024), oli Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella viisi. Näissä ruuduissa on puutteita toimintavalmiuden toteutumisessa.

Kun tarkastellaan vain niitä ruutuja, joissa tarkastelujaksolla on ollut vähintään neljä tehtävää jokaisena tarkasteluvuonna, toimintavalmiusaikojen toteutumisessa on puutteita kahdessa ruudussa. Ongelmaruudut on esitetty alla kuvassa 2 ja taulukossa 7.

¹² Pelastustoimen toimenpidetilasto PRONTO. Tiedot haettu 5.2.2025.



Kuva 2. Riskiluokkien I ja II ongelmaruudut, ilman tehtävärajausta.

Taulukko 7. Kooste ensimmäisen yksikön ongelmaruuduista ¹³.

Riskiluokka	Ongelmaruutuja (kpl)	Ongelmaruudut, joissa min. 4 teht.
I	2	2
II	3	0
III	0	0
Yhteensä	5	2

¹³ Pelastustoimen toimenpidetilasto PRONTO. Tiedot haettu 4.2.2025.

2.1.2 Pelastustoiminta

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun vähintään neljän hengen vahvuinen pelastusryhmä aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Pelastustoiminnan toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 11 minuuttia 44 sekuntia vuonna 2024. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli tasan 12 minuuttia, joten pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on hieman parantunut. (Taulukko 6)

2.1.3 Pelastusjoukkue

Pelastusjoukkue koostuu johtajasta ja vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastusryhmästä. Koska todellisen pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikoja ei ole käytettävissä, laskennallisena pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikana toimenpidetilasto PRONTO:ssa käytetään aikaväliä ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun tapahtumapaikalle on saapunut vähintään yhdeksän pelastustoimen henkilöä. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Pelastusjoukkueen toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani koko alueella oli 15 minuuttia 43 sekuntia vuonna 2024. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli 16 minuuttia 23 sekuntia, joten pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika on parantunut. (Taulukko 6)

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastustoiminnan palveluiden palvelutarpeessa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia, vaikkakin hälytystehtävien määrä laski huomattavasti (-13,4 %) vuodesta 2023. Tehtävämäärän näkökulmasta muutokseen johti etenkin ensihoidon riskiarvio-ohjeen ja hälytysvasteiden uudistus. Näiden seurauksena ensivastetehtävien määrä vähentyi merkittävästi.

Pelastustoiminnan toimintaympäristössä näkyi selviten julkisen talouden tilanne. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen ja myös Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen taloudellinen tilanne oli vaikea vuonna 2024. Tiukaksi rutistetun talouden raamin lisäksi vuoteen mahtui lukuisia tuottavuus- ja taloudellisuustoimenpiteitä, joita kohdistui myös pelastustoiminnan palveluihin (avoimia virkoja jätettiin täyttämättä, määräaikaiset tehtävät lopetettiin, ylitöitä vähennettiin monin eri keinoin, hälytysten varmentamista vähennettiin, kiireettömiä tehtäviä ohjattiin lähimmän yksikön sijasta lähimmälle päivystävälle yksikölle, toimitiloja karsittiin ja tilasynergiaa lisättiin, organisaatio uudistettiin jne.).

Toimintaympäristön varsinaisissa uhkissa ja riskeissä ei tapahtunut merkittävää muutosta. Seurattavia asioita ovat mm. vihreään siirtymään liittyvän teollisuuden kehittyminen alueella, kansainvälisesti vaikea tilanne ja sen edellyttämät valmius- ja varautumistarpeet. Pidemmän ajan muutosilmiöistä merkittävin on harvaan asuttujen alueiden harveneminen entisestään. Sopimuspalokuntakelpoisen väestön vähäinen määrä on todellinen uhka osassa pelastustoimialuetta. Väestön ikääntyminen, kaupungistuminen ja

kansainvälistyminen ovat muutostrendejä, jotka eivät näy vielä kovin vahvasti pelastustoimen arjessa.

Pelastuslaitoksen paloasemaverkkoon tai paloasemien valmiuteen ei tullut oleellisia muutoksia vuoden 2024 aikana. Koko aluetta tarkasteltuna TVA-toteumat heikkenivät jonkin verran. Muutos oli vähäinen I- ja III-luokan ruuduissa, II-luokan ruuduissa noin 5 %:n luokkaa. Toteuma laski merkittävästi II-luokan riskialueilla kunnissa, joiden alueella ei ole välittömän lähtövalmiuden paloasemaa (n. 77,6 %:sta 59,8 %:iin). Tilastollisesti tarkasteltuna syynä tähän näyttäisi olevan sopimushenkilöstön lähtöajan kasvu (sekä pieneltä osin riskiruutumuutokset).

Palveluiden kehittämistarve

Ensimmäisen yksikön TVA-toteumien osalta oleellisinta on paloasemaverkon ja valmiuden ylläpitäminen. Riskialueet ovat pääsääntöisesti tavoitettavissa vaaditussa ajassa, jos lähtövarmuus ja -vahvuus toteutuvat suunnitellusti ja lähtöviive pysyy kurissa. Riskiluokan II toteumien osalta selvitetään henkilöstöhälytysjärjestelmän käyttötavan vaikutusta viiveiden kasvamiseen.

Nykyisten ongelmaruutujen tilannetta pyritään korjaamaan ensisijaisesti nykyisillä keinoilla (lähtöviiveen minimointi ja hälytysajon optimointi). Ennen kustannusvaikutuksiltaan merkittävämpien toimien tekemistä on selvitettävä uuden toimintavalmiusohjeen ja riskialuejaon vaikutus TVA-tarpeisiin. Toimenpiteisiin saattaa sisältyä myös valmiuden lisääminen (paloasemarakentaminen).

Vaalan paloaseman toimintavalmius (lähtövarmuus- ja vahvuus) pyritään saamaan pelastustoiminnan edellyttämälle tasolle. Valmiutta varmistetaan muiden paloasemien toimesta (Vaalan paloasemaa ei hälytetä ainoana yksikkönä alueensa tehtäviin) samalla, kun eri keinoin pyritään lisäämään aseman sopimushenkilöstön määrää ja palokunta-aktiivisuutta. Lisäksi Vaalaan pilotoidaan miehistötasoisista yleistyoajassa olevaa työntekijää, jolla pyritään elvyttämään sopimuspalokunnan aktiivisuutta.

Muu tieto

Aluehallintovirasto otti Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen pelastustoiminnan palvelutason riittävyysvalvonnan erilliseen pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 18 §:n mukaiseen alueen pelastustoimen palvelutason valvontaan. Aluehallintovirasto valvoo toimintavalmiuden vähimmäistavoitteen saavuttamista erityisesti Oulun kaupungin alueella olevissa I- ja II-riskiluokan riskiruuduissa. Mikäli ongelmat riskiruutujen tavoittamisessa eivät korjaannu hyvinvointialueen esittämien toimenpiteiden ja pelastustoimen toimintavalmiusohjeen päivityksen myötä, aluehallintovirasto tulee pelastustoimen järjestämislain 18 §:ssä säädetyllä tavalla velvoittamaan hyvinvointialueen pelastustoimen saattamaan palvelut laissa vaaditulle tasolle.¹⁴

¹⁴ Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasossa olevat huomattavat epäkohdat. Valvonta-asia 12.9.2023. PSAVI/11373/2023.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen alueen tavoittamattomat riskiruudut ovat nousseet huomattavasti edellisvuoteen verrattuna. Vuonna 2023 alueella oli 30 tavoittamatonta riskiruutua riskiluokissa I-III, kun vuonna 2024 niitä oli jo 41.¹⁵ Hyvinvointialueen pelastuslaitokselle suunnatulla valvontakäynnillä tuli esille, että sopimushenkilöstön lähtöviive tehtävillä on heikentynyt aikaisemmasta. Vakinaisen henkilöstön lukumäärän vähentämisellä harva-alueilta ei ole niinkään vaikutusta asiaan.¹⁶ Hyvinvointialueen selvityksessä¹⁷, toimenpiteistä pelastustoiminnan palvelutasossa olevien epäkohtien korjaamiseksi, esitetyillä toimenpiteillä ei näyttäisi olevan myönteisiä vaikutuksia toimintavalmiusaikojen kehitykseen ja tavoittamattomien riskiruutujen lukumäärän vähenemiseen.

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaan kiireellisyysluokan A- ja B-tehtäville tulee hälyttää vähintään 1+3 vahvuinen pelastusryhmä. PRONTO-tilastojen mukaan vuonna 2024 A- ja B-luokan kiireellisistä tehtävistä 16 %:ssa ei hälytetty vaatimusten mukaisesti. Hälyttäminen on heikentynyt edellisvuodesta 8 %.¹⁸

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Aluehallintoviraston arvion mukaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen ensimmäisen yksikön, pelastustoiminnan ja pelastusjoukkueen toimintavalmiusajat ovat pääosin riittävällä tasolla suhteessa alueen riskeihin ja pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (SM 21/2012) ohjeistukseen. Mediaaniajat ovat parantuneet vuonna 2024 verratessa aikaa vuosien 2021–2023 keskiarvoon.

Alueen merkittävimmät puutteet ovat kahdessa I-riskiluokan ja kolmessa II-riskiluokan riskiruuduissa (ns. ongelmaruudut). Ruutujen lukumäärää on onnistuttu vähentämään kolmella II-riskiluokan riskiruudulla edellisvuodesta mm. lähtöviiveen minimoinnilla ja hälytysajon optimoinnilla.

Tavoittamattomien riskiruutujen kokonaislukumäärä riskiluokissa I-III on noussut noin 37 %:lla edellisvuodesta. Tavoittamattomissa riskiruuduissa näyttäytyy erityisesti huomattava tavoittamattomien riskiluokan II riskiruutujen määrä. Vuonna 2024 tavoittamattomia riskiluokan II riskiruutuja oli 32, kun vuonna 2023 niitä oli 20. Nousua on tapahtunut vuodessa 60 %. Hyvinvointialueen on tarpeen kehittää toimintaa riskiruutujen tavoitettavuuden parantamiseksi tulevana vuosina.

Selvityksessä tuotiin esille, että vuonna 2024 tehtiin lukuisia tuottavuus- ja taloudellisuustoimenpiteitä, joita kohdistui myös pelastustoiminnan palveluihin. Tällaisia olivat mm. avoimien virkojen täyttämättä jättäminen, hälytysten varmentamisen vähentäminen sekä kiireettömiä tehtäviä ohjaaminen lähimmän yksikön sijasta lähimmälle päivystävälle yksikölle. Aluehallintoviraston arvion

¹⁵ Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasossa olevat huomattavat epäkohdat, valvonnan vuosiraportti 14.2.2025. PSAVI/11373/2023.

¹⁶ Hyvinvointialueen pelastuslaitokselle suunnattu valvontakäynti 28.5.2025.

¹⁷ Selvitys toimenpiteistä pelastustoiminnan palvelutasossa olevien epäkohtien korjaamiseksi, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen selvitys 6.6.2023.

¹⁸ Pelastustoimen toimenpidetilasto PRONTO. Tiedot haettu 8.4.2025.

mukaan kyseiset toimenpiteet pidentävät pelastustoimen toimintavalmiusaikoja ja huonontavat edelleen riskiruutujen tavoittamista.

Pelastustoimen vaikea taloudellinen tilanne näkyy myös kiireellisille A- ja B-luokan tehtäville hälyttämisessä. Tehtäville hälyttäminen on heikentynyt vuoden aikana 8 %. Tätä ennen tehtäville hälyttäminen parantui vuosi vuodelta. Nykysuuntaus on todella huolestuttava. Asiaan tulisi etsiä ratkaisuja mm. hälytysten varmentamisesta ja resurssien lisäämisestä.

Hyvinvointialueen tiukentuvassa taloustilanteessa pelastustoimen tulee pyrkiä ylläpitämään ja kehittämään paloasemien henkilöstöresurssia, jotta saavutettu taso kyetään ylläpitämään. Kehittämisessä tulee huomioida erityisesti paloasemat, joilla ei ole jatkuvaa päivitystä sekä alueet ja kuntataajamat, joihin uhkaa tai on jo muodostunut uusia tavoittamattomia riskiruutuja.

2.2 Tulipalojen edellyttämä suorituskyky

Tulipaloihin liittyvällä suorituskyvyllä vastataan rakennuspaloihin, maastopaloihin ja muihin tulipaloihin.

Rakennuspalot voivat edellyttää savusukellusvalmiutta. Savusukelluksella tarkoitetaan paineilmahengityslaitteiden ja asianmukaisten suojavarusteiden avulla tehtävää sammutus- ja pelastustyötä, joka edellyttää tunkeutumista palavaan, savuiseen ja rajattuun sisätilaan tai työskentelyä palavan rakennuksen katolla.

Savusukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa. Palavan ja rajatun sisätilan sammuttamiseen käytetään myös muita menetelmiä kuin savusukeltamista.

2.2.1 Rakennuspalojen edellyttämä suorituskyky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Alueen rakennettuun ympäristöön (rakennusmassa) ei tullut vuoden 2024 aikana oleellisia suorituskykyyn vaikuttavia muutoksia. Rakennuspalojen ja rakennuspalovaarojen määrä nousi jonkin verran aiemmista vuosista. Palvelutarpeen osalta merkittävin muutos oli rakennuspalovahinkojen (henkilö- ja omaisuusvahingot) voimakas kasvu.

Arvion mukaan rakennuspalojen ja rakennuspalovaarojen edellyttämä sammutuskyky toteutui pääosin vuonna 2024. Myös rakennuspalojen kalustolliset suorituskyvyt toteutuivat ennakoivan suorituskykyseurannan mukaan hyvin. Sammutustyöhön liittyvien vaativien tehtävien suorituskyvyssä esiintyi ajoittain vajeita tai viiveitä, koska tilanteen resurssit saapuivat usealta paloasemalta. Mahdolliset vajeet korvattiin tilanteeseen sopivilla vaihtoehtoisilla menetelmillä. Ennakkoon tunnistetut suorituskykyhaasteet liittyivät osalla paloasemista puutteisiin paloaseman henkilöstön suorituskykyvaatimusten toteutumisessa tai henkilöstömäärässä.

Palvelutasopäätöksen mukaisena kehittämiskohteena on vaihtoehtoiset sammutusmenetelmät niiden tilanteiden varalta, kun kohteeseen ei saada

perinteisten menetelmien suorituskyykyä. Vaihtoehtoista suorituskyykyä kohdennetaan ennakoivasti paloasemille, joilla on vaikeuksia tuottaa esim. savusukellus- tai pintapelastuskyykyä. Vaihtoehtoisten menetelmien käyttöönotto on lisäksi huomioitava tarpeellisilta osin hälytysvasteissa sekä pelastustoiminnan tilannekuvatoimintaa ja johtamista koskevissa ohjeissa.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Aluehallintoviraston arvion mukaan rakennuspalojen edellyttämää suorituskyyky on Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen alueella kohtalaisella tasolla. Vaativien tehtävien suorituskyykyvaatimukset haastavat toimintaa etenkin sopimushenkilöstön kohdalla. Selvityksen ja tilastojen mukaan rakennuspalovahinkojen (henkilö- ja omaisuusvahingot) määrässä tapahtui voimakasta kasvua vuonna 2024. Selvityksen mukaan suorituskyykyhaasteilla ei ole todettu olevan suoraa vaikutusta rakennuspalovahinkojen määrän kasvamiseen, vaan merkittävimmät tekijät ovat palon pitkä havaitsemisviive ja omaehtoisen riskienhallinnan vähyys.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan pelastuslaitoksen tulee selvittää rakennuspalovahinkojen kasvun taustalla olevat syyt tarkkaan ja pyrkiä puuttumaan niihin pikimmiten. Tämä edesauttaa myös palvelun kohdentamisessa sinne, missä sitä milloinkin tarvitaan. Vaikka suorituskyykyhaasteilla ei ole todettu olevan suoraa vaikutusta rakennuspalovahinkojen määrän kasvamiseen, pystytään riittävällä määrällä ja oikein kohdennetulla suorituskyykyllä vastaamaan onnettomuuksiin nopeammin ja toiminta on työturvallisempaa.

Rakennuspalojen edellyttämän suorituskyykyyn muodostaminen alueella voidaan katsoa edellyttävän koko pelastustoimen henkilöstön panosta. Koska sopimushenkilöstö yltää vähenevissä määrin vaativien tehtävien edellyttämälle tasolle, tulisi pelastustoimen panostaa täydentäviin ja vaihtoehtoihin sammutusmenetelmiin.

2.2.2 Maastopalojen edellyttämä suorituskyyky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Toimintaympäristössä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia maastopalojen näkökulmasta vuonna 2024. Palojen määrä oli suurempi kuin edellisenä vuonna, mutta palanut kokonaisala ja keskimääräinen ala pienempi. Maastopaloja kirjattiin 164 kpl. Suurimman palon pinta-ala oli noin 20 hehtaaria. Maastopaloakohteiden tavoittamisen mediaaniaika oli ensimmäisen yksikön osalta noin 16 minuuttia. Palanut ala oli tilanteen alussa keskimäärin 0,36 ha ja lopussa keskimäärin 0,43 ha. Näin ollen palot levisivät keskimäärin vain muutamia aareja sammutustöiden alkamisen jälkeen, mitä voi pitää hyvänä saavutuksena, kun huomioidaan Pohjois-Pohjanmaan suuri pinta-ala ja pitkät välimatkat.

Kyyky maastopalojen sammuttamiseen on hyvällä tasolla eikä siinä tunnisteta erityisiä kehittämistarpeita. Kehittämisen- ja testauskohteena on polttomoottoritoimiset ilmapuhaltimet osana maan pinnassa leviävien palojen sammutusta.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Aluehallintoviraston arvion mukaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen maastopalojen edellyttämä suorituskky on annetun selvityksen perusteella riittävä. Aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut merkittäviä puutteita maastopalojen edellyttämässä suorituskvyssä.

2.2.3 Liikennevälinepalojen edellyttämä suorituskky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Toimintaympäristössä tai palvelutarpeessa ei tapahtunut sellaisia muutoksia, jotka vaikuttaisivat liikennevälinepalojen palvelujen tuottamiseen.

Liikennevälinepaloissa tarvittava suorituskky on hyvällä tasolla.

Liikennevälinepalot ovat olleet enimmäkseen tieliikennevälineiden (kevyet ja raskaat), työkonien ja maastoliikennevälineiden paloja. Muut liikennevälinepalot ovat olleet harvinaisia. Vuoden 2024 aikana ei tapahtunut ilma- tai alusliikenteen paloja. Liikennevälinepalojen määrä pysyi lähes samana kuin vuonna 2023.

Merkittävimpana toimintaympäristön muutoksena nousee esiin käyttövoimamurros perinteisistä polttomoottoriajoneuvoista ja -työkoneista biokaasuun (ml. LNG), lataushybridiin ja sähköön (ja vetyyn). Käyttövoimamurroksen vaikutukset liikennevälinepalojen riskeihin ja sammuttamiseen on huomioitu pelastustoiminnan henkilöstön koulutuksessa, mutta sammutustekniikoissa ja käytettävissä menetelmissä, välineissä ja varusteissa on vielä kehitettävää.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Aluehallintoviraston arvion mukaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen liikennevälinepalojen edellyttämä suorituskky on annetun selvityksen perusteella riittävä. Aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut merkittäviä puutteita liikennevälinepalojen edellyttämässä suorituskvyssä.

Pelastustoimen tulee huomioida hankinnoissaan ja toiminnan kehittämisessä käyttövoimamurroksen aiheuttamat muutostarpeet niin sammutustekniikoihin kuin käytettäviin menetelmiin, välineisiin ja varusteisiin.

2.2.4 Muiden tulipalojen edellyttämä suorituskky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Toimintaympäristössä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia tavanomaisimpien muiden tulipalojen riskeihin tai sammuttamiseen liittyen. Muut tulipalot ovat olleet yleisimmin jäteastioiden, -katoksien tai -lavojen paloja. Paloissa korostuu muita paloja useammin tahallisuus. Muiden tulipalojen määrä laski vuodesta 2023 noin -23 %.

Merkittävänä kasvavana toimintaympäristöriskinä pidetään kiertotalousalueiden tulipaloja. Erityispiirteenä näyttäytyvät myös tuulivoimalat, joita maakunnassa on muuhun Suomeen verrattuna paljon. Tuulivoimalapalot ovat olleet

harvinaisia, mutta niitäkin on tapahtunut. Uutena riskitekijänä esiintyy lisäksi mittakaavaltaan suuret sähkövarastot ja aurinkovoimat.

Kehittämistarpeita kohdistuu aurinkovoimaloiden ja korkeajännitekohteiden, akkuvarastojen, tuulivoimaloiden ja kiertotalousalueiden tulipalojen torjuntataktiikkaan, sammuttamiseen ja niissä tarvittaviin varusteisiin. Kehittämistyöhön liittyy vahvasti riskienhallinnallinen näkökulma ja yhteistyö onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden kanssa (vaikeasti hallittavien riskitekijöiden ennaltaehkäisy, mm. kaavoituksellisin, paloteknisin ja toiminnallisin järjestelyin).

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Aluehallintoviraston arvion mukaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen muiden tulipalojen edellyttämä suorituskyky on annetun selvityksen perusteella riittävä. Aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut merkittäviä puutteita muiden tulipalojen edellyttämässä suorituskyvyssä.

Pelastustoimen tulee huomioida hankinnoissaan ja toiminnan kehittämisessä aurinkovoimaloiden ja korkeajännitekohteiden, akkuvarastojen, tuulivoimaloiden ja kiertotalousalueiden tulipalojen torjuntataktiikka ja sammuttaminen sekä tulipaloissa tarvittavat varusteet.

2.2.5 Sammutusveden saamiseen liittyvä suorituskyky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Toimintaympäristössä ja palvelutarpeessa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia, joilla olisi ollut erityisiä vaikutuksia sammutusvesihuoltoon. Nykyiset järjestelyt ja resurssit ovat edelleen riittäviä vastaamaan alueen tarpeisiin.

Sammutusvesihuollon paloasemakohtaisena perustana on ollut paloaseman sammutus- ja säiliöauto tai sammutussäiliöauto varusteineen sekä kyky ottaa pelastusryhmän tarvitsema sammutusvesihuolto (n. 900 l/min) vesijohtoverkon palopostista tai luonnonvesilähteestä. Sammutusveden riittävyys sammutustoiminnan aloittamiseen ja läpiviemiseen on varmistettu lisäksi hälytysvastesuunnittelulla, sammutusvesihuollon erityiskaluston riskiperusteisella sijoittamisella ja tilanteen aikaisilla lisähälytyksillä.

Kehittämistarpeena nousee esille riski- ja tarveperusteisen sammutusveden kuljetus-, pumppaus- ja siirtokapasiteetin toteutustavan ja sijoittelun tarkentaminen sekä sammutusvesihuollon järjestelyiden yhtenäistäminen. Lisäksi päivystarpeita on havaittu sammutusvaahdotteiden ja veden ohentimien määrän, laadun, sijoittamisen ja käyttökaluston suunnitelmissa sekä ohjeissa koskien vesijohtoverkkoihin tehtäviä paloposteja ja palovesiasemia. Myös sammutusvaahdotteiden hankintaan varaudutaan. Pelastuslaitoksella on suunnitelmissa aloittaa selvitystyö, jossa arvioidaan pelastustoimialueen vesihuoltolaitosten varautumista sammutusvesihuoltoon ja kartoitetaan vesijohtoverkkoihin liitettyjen palopostien ja palovesiasemien tilannetta sammutusvesihuollon näkökulmasta.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Vuoden 2023 asiantuntija-arviossa tuli esille, että Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen vaikean taloudellisen tilanteen seurauksena pelastusyksiköiden määrää ja siten myös kykyä sammutusvesihuoltoon joudutaan todennäköisesti vähentämään tulevina vuosina. Vuoden 2024 selvityksessä ei ole kirjauksia asiasta. Annetun selvityksen perusteella pelastuslaitoksen sammutusveden saamiseen liittyvässä suorituskyyvyssä ei ole merkittäviä puutteita.

Aluehallintovirasto tuo esille, että riittävä sammutusvesihuollon kapasiteetti on erityisen tärkeä etenkin harva-alueilla.

2.3 CBRNE-onnettomuuksien pelastustoiminnan suorituskyyky

CBRNE-onnettomuuksilla tarkoitetaan onnettomuuksia, joissa on osallisena kemiallisia aineita (C), biologisia taudinaiheuttajia (B), radioaktiivisia aineita (R), ydinenergiaa (N) tai räjähteitä (E).

Kemikaalionnettomuuksien torjuntaa tehdään tarvittaessa kemikaalisukelluksella, jolla tarkoitetaan välittömän vaaran alueella tehtäviä tiedustelu-, pelastus-, torjunta- tai muita vastaavia tehtäviä, jotka edellyttävät paineilmahengityslaitteen ja soveltuvan kemikaalisuojapuvun käyttöä. Kemikaalisukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastustoimialueen CBRNE-ympäristössä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia vuoden 2024 aikana. Vaarallisten kemikaalien ilmoitusvelvollisten kohteiden ja lupakohteiden määrässä, sijainnissa ja kemikaaleissa on vuosittaista "heiluntaa", mutta isossa kuvassa tilanne on ennallaan. Kuljetusmäärissä tai kuljetettavissa aineissa ei tiedetä tapahtuneen torjuntavalmiuden näkökulmasta merkittäviä muutoksia. Toimintaympäristöön liittyvänä muutoksena on tunnistettu muun muassa hybridi-vaikuttamiseen ja erilaisiin hybridioperaatioihin liittyvät riskit, joihin voi sisältyä CBRNE-elementtejä.

CBRNE-tilanteissa tarvittava valmius on järjestetty alueellisesti keskitettynä valmiutena. Valmiusjärjestelyt (henkilöstö, kalusto, osaaminen, sijainti) on kirjattu toimintaympäristön riskit huomioivan CBRNE-tilanteiden torjuntasuunnitelmaan. Torjuntavastuu on ensisijaisesti pelastustoiminnan päätoimisella henkilöstöllä. Sopimushenkilöstön toimii lähtökohtaisesti tukitehtävissä, joihin ei liity erityistä suojaustasovaatimusta tai, joissa suojaustasoksi riittää paloasu ja paineilmalaitte.

Vaarallisten aineiden onnettomuuksia kirjataan vuosittain noin 20 kpl. Todellinen määrä on pienempi. Pientä suuremmat ja vakavat vaarallisten aineiden onnettomuudet ovat harvinaisia. Vuoden 2024 onnettomuusselosteiden mukaan vaarallisten aineiden torjuntakykyä (kemikaalisukellus ja vuodon tukkiminen) tarvittiin yhdessä tehtävässä ja kansallisesti keskitettyä CBRN-mittauskykyä yhdessä tehtävässä.

Kehittämistarpeena on tunnistettu CBRN-onnettomuuksien kalustolliset uusimistarpeet ja alueen merellisen kemikaalitorjunnan kaluston kehittäminen ja keskittäminen.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Aluehallintoviraston arvion mukaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen CBRNE-onnettomuuksien pelastustoiminnan edellyttämä suorituskkyky on annetun selvityksen perusteella pääpiirteittäin riittävä. Aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut merkittäviä puutteita CBRNE-onnettomuuksien pelastustoiminnan edellyttämässä suorituskkyvyssä, mutta pelastustoimen tulee huomioida CBRNE-valmiusjärjestelyissään myös pelastustoimialueen uudet Seveso-kohteet.

2.4 Vesipelastamisen suorituskkyky

Vesipelastamista on venekaluston avulla tehtävä pelastustoiminta ja pintapelastus sekä vesisukellus. Pintapelastus tarkoittaa veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa. Vesisukellus tarkoittaa vesisukelluslaitetta ja -varustusta edellyttävää ihmisen tai omaisuuden pelastamista ja ympäristövahingon torjuntaa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Ulkoisessa toimintaympäristössä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia vuoden 2024 aikana. Sisäisenä toimintaympäristömuutoksena on tunnistettu sopimushenkilöstön heikentyvä kvykykyys suorittaa vaativia tehtäviä, joihin myös pintapelastustehtävät lukeutuvat. Ennakoivan suorituskkykyseurannan mukaan (31.12.2024) luotettava kkyky vaativaan pintapelastukseen on vain yhdellä 41:stä sopimuspalokuntatoimintaan perustuvasta palokuntayhteisöstä (huomioiden henkilötasolla tarkastukset, testit, kurssit, harjoitukset sekä paloasematasolla pintapelastuskelpoisen henkilöstön riittävä määrä).

Pelastuslaitos suoritti vuonna 2024 yhteensä 31 vesipelastustehtäväksi kirjattua hälytystehtävää. Tehtävämäärässä ei tapahtunut merkittävää muutosta edelliseen vuoteen verrattuna (pieniä laskua). Tehtävissä käytettiin yleisimmin pintapelastuksen menetelmiä. Varsinaisen vesisukellusvalmiuden käyttäminen oli vuoden 2024 osalta vähäistä. Valmius vesisukellukseen toteutui palvelutasopäätöksen mukaisesti. Ennakoivassa suorituskkykyseurannassa todettu puute sopimushenkilöstön pintapelastusvalmiudessa ei näkynyt hälytystehtävien suorittamisessa.

Kehittämisen keskiössä on alueellisesti kattavan pintapelastusvalmiuden ylläpitäminen perinteisiä tai vaihtoehtoisia menetelmiä käyttämällä. Kehittämistarve sisältyy palvelutasopäätöksen tavoitteisiin.

Muu tieto

Hyvinvointialueen pelastuslaitokselle suunnatulla valvontakäynnillä tuli esille, että vaativaan pintapelastustoimintaan kykeneviin sopimuspalokuntiin ei aiota

panostaa entiseen tapaan. Vaativa pintapelastustoiminta korvataan muilla keinoin jatkossa.¹⁹

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Aluehallintoviraston arvion mukaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen vesipelastamisen edellyttämä suorituskky ei ole annetun selvityksen perusteella kaikilta osin riittävällä tasolla. Selvityksessä kerrotaan vain yhden sopimuspalokunnan 41:stä kykenevän vaativaan pintapelastustoimintaan. Pelastustoimialueen suorituskky perustuu suuressa osassa aluetta sopimuspalokunnan käyttöön, joten pelastustoimen tulee aktiivisesti etsiä keinoja, joilla se saa lisää vesipelastamisen suorituskkyä erityisesti harva-alueille. Aluehallintovirasto lisäksi huomauttaa, että pintapelastustoiminta on yksi pelastustoimen lakisäätteisistä tehtävistä.

2.5 Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan suorituskky

Ympäristövahinkojen pelastustoiminnalla tarkoitetaan öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Toimintaympäristössä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia vuoden 2024 aikana. Ympäristövahinkojen torjuntaan liittyvien hälytystehtävien määrä (öljyvahingot) kääntyi laskuun pitkään jatkuneen kasvun jälkeen. Vuoden 2024 aikana ei tapahtunut tavanomaista suurempia ympäristövahinkoja, kuten mittavia alusöljyvahinkoja. Ympäristövahinkojen torjunta- ja valmiuskustannusten korvauskäytäntöihin sisältyy vielä epävarmuustekijöitä, joilla on vaikutusta muun muassa osaamista ylläpitävien koulutusten ja harjoitusten määrään. Entisen kaltaiseen toimintaan ei nykyinen rahoitus riitä, koska Öljysuojarahaston korvaavaa mekanismia ei ole käytössä.

Valmius ympäristövahinkojen torjuntaan on järjestetty riskianalyysin, palvelutasopäätöksen ja ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelman mukaisesti. Perusvalmius pienten vahinkojen torjuntaan on kohteen ensimmäisenä tavoittavalla yksiköllä. Keskisuurten ja suurten ympäristövahinkojen torjunta on järjestetty alueellisesti keskitettynä. Ympäristövahinkojen torjunnan suorituskky on hyvä maa-alueilla ja sisävesialueilla tapahtuvissa onnettomuuksissa. Merialueilla tapahtuvaan ympäristövahinkojen torjuntaan liittyy merkittäviä henkilöstön osaamispuutteita käytettävien vesikulkuneuvojen osalta. Osaamiskyvyn odotetaan parantuvan merkittävästi alustoiminnan sisäisellä lisäkoulutusjärjestelmällä tulevilla palvelutasopäätöskaudella.

Merkittävimpana kehittämiskohtena on merellinen ympäristövahinkojen torjunta ja siinä etenkin henkilöstön osaaminen (torjunta-alusten käyttö: ajo, koneenhoito, kansityöskentely jne.).

¹⁹ Hyvinvointialueen pelastuslaitokselle suunnattu valvontakäynti 28.5.2025.

Muu tieto

Aluehallintovirastot toteuttavat ympäristövahinkojen torjuntavalmiuden valvontaa vuoden 2025 aikana yhtenäisesti koko Suomessa. Vastaava valvonta suoritettiin ensimmäisen kerran vuonna 2022. Valvonta toistetaan samoin menetelmin vuoden 2025 aikana.²⁰

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Vuoden 2023 asiantuntija-arviossa tuli esille, että Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen vaikean taloudellisen tilanne ei mahdollista YVT-valmiuden ylläpitämistä, saati kehittämistä ja torjuntakyky ei nykyisellään vastaa tuhansien tai edes satojen kuutioiden öljyvahinkoja. Vuoden 2024 selvitys ei anna toiveita paljon parempaan. Aluehallintovirasto tuo jälleen esille, että pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 3 §:n mukaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason tulee vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia ja muita uhkia.

Aluehallintoviraston arvion mukaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen ympäristövahinkojen pelastustoiminnan edellyttämä suorituskky ei ole annetun selvityksen perusteella kaikilta osin riittävällä tasolla. Maa- ja sisävesialueiden osalta osaamista ja valmiutta voidaan pitää hyvänä, mutta puutteita tunnistetaan etenkin merialueen osaamisessa. Kalustokky on hyvä aiempien vuosien investointien seurauksena. Lisäksi suunnitelmatasoa on parannettu vuoden 2022 YVT-arvioinnista. Tämänhetkisestä suorituskyyvystä saadaan tarkempi kuva vuoden 2025 aikana aluehallintovirastojen suorittaman ympäristövahinkojen torjuntavalmiuden valvonnan tulosten myötä.

2.6 Korkealta tai alhaalta pelastamisen suorituskky

Korkealta tai alhaalta pelastaminen sisältää ajoneuvokalustolla ja köysipelastamisella tehtävät korkealta tai alhaalta pelastamisen toimenpiteet ja työskentelyn alueella, jossa on putoamisvaara. Putoamisvaarallisella alueella työskentely voi olla henkisesti ja fyysisesti vaativaa työtä, jonka turvallinen suorittaminen asettaa tekijälle terveydentilaan, toimintakyykyyn, koulutukseen ja harjoitteluun liittyviä erityisvaatimuksia.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Toimintaympäristössä tai palvelutarpeessa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia vuoden 2024 aikana. Hyvinvointialueen tuottavuus- ja taloudellisuustoimenpiteet rajoittivat joiltain osin suorituskyyvyn ylläpitämisessä tarvittavia kalusto- ja varustehankintoja.

Pelastustoimen ennakoivan suorituskyykyseurannan mukaan päätoimisen henkilöstön miehittämät paloasemat ovat tasolla PVAT II ja sopimushenkilöstön asemat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta tasolla PVAT I. Vaativan pelastamisen (ns. PVAT III-taso) suorituskky toteutuu päätoimisen henkilöstön alueellisena ja osin riskiperusteisesti kohdennettuna valmiutena. Kyyvykkyys on pääpiirteissään palvelutasopäätöksen mukaisella tasolla. Pelastuslaitoksen

²⁰ Ympäristövahinkojen torjuntavalmiuden valvonta 2025. PSAVI/3303/2025.

nostolava- ja puomitikasautojen määrä ja sijoitus on palvelutasopäätöksen mukainen. Ajoneuvojen saatavuus ja käyttö hälytystehtävissä on toteutunut pääosin palvelutasopäätöksen tavoitteiden mukaisesti.

Kehittämistarpeeksi nousee pelastustoimialueen tunnistama tarve yhdenmukaistaa PVAT-toimintaa ja kalustoa johtuen kahden pelastuslaitoksen yhdistymisestä. Kehittämistarve on huomioitu palvelutasopäätöksessä.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Aluehallintoviraston arvion mukaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen korkealta tai alhaalta pelastamisen edellyttämä suorituskky on annetun selvityksen perusteella pääpiirteissään riittävällä tasolla. Aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut merkittäviä puutteita korkealta tai alhaalta pelastamisen edellyttämässä suorituskvyssä. Pelastustoimen tulee kuitenkin aktiivisesti etsiä keinoja palveluiden saatavuutta heikentävien ns. 0-lähtöjen poistamiseksi.

2.7 Liikenneonnettomuuksien pelastustoiminnan suorituskky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Liikennepelastamisen toimintaympäristö on säilynyt pääpiirteissään ennallaan (liikenneverkko, liikennemäärät sekä liikennevälineet käyttövoimamurrosta lukuun ottamatta). Liikenteen sujuvuutta lisääviä järjestelyitä on tehty eri puolilla pelastustoimialuetta. Yksi merkittävimmistä on VT4:n ohituskaistat Oulu-Simo välillä sekä VT4:n risteysalueiden uudistaminen Liminka-Haukipudas välillä.

Tieliikennepelastamisen palvelukysynnässä on merkittävää vähentymistä aiemmista vuosista. Vuoden 2024 liikenneonnettomuuksien määrä oli noin 32 % pienempi kuin edellisen kolmen vuoden aikana keskimäärin. Muutokselle ei löydy selkeää yksittäistä selittäjää. Osasyynä on kuitenkin edellä todetut liikennettä sujuvoittavat toimenpiteet sekä etätyön yleistyminen (tehtävämäärän lasku on voimakkainta työpaikkojen paluuliikenteen aikaan klo 15–17).

Tieliikenneonnettomuuksissa tarvittava suorituskky on yksi paloasemien toteutuneista perusvalmiuksista. Kohteen tavoittamisen mediaaniaika oli noin 9,9 minuuttia vuonna 2024. Pientä kokoluokkaa suurempien onnettomuuksien suorituskky on yleisesti paloasemien yhteistyötä. Palveluiden saatavuus on hyvällä tasolla.

Maasto- ja vesiliikenneonnettomuuksissa tarvittava kalusto on osin riskiperusteisesti keskitettyä kalustoa. Suorituskky on toteutunut yleensä viimeistään kahden paloaseman yhteistyönä, mikä on myös palvelutasopäätöksen tavoite.

Pelastustoimialueella ei tapahtunut merkittäviä ilmaliikenteen, raideliikenteen tai merellisiä alusliikenteen onnettomuuksia vuoden 2024 aikana.

Suorituskvyn perusvalmiuteen ei liity erityisiä kehittämistarpeita. Osaamisen ylläpito- ja täydennyskoulutuksessa päällimmäisenä on liikennevälineiden käyttövoimamurroksen vaikutus tieliikennepelastamisessa käytettäviin menetelmiin.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Aluehallintoviraston arvion mukaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen liikenneonnettomuuksien pelastustoiminnan edellyttämä suorituskkyky on annetun selvityksen perusteella riittävä. Aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut merkittäviä puutteita liikenneonnettomuuksien pelastustoiminnan edellyttämässä suorituskkyvyssä.

2.8 Väestön varoittamisen suorituskkyky

Pelastuslaitos huolehtii alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa ja varoittamiseen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä.

Kiinteiden väestöhälyttimien teoreettisella kuuluvuusalueella asuu noin 40 % maakunnan väestöstä. Kuuluvuuden tosiasiallista toteutumista ei ole kaikilta osin varmistettu.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Väestön varoittamiseen liittyvässä toimintaympäristössä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia vuoden 2024 aikana. Toimintaympäristön osalta seurataan erityisesti vaarallisten aineiden tuotantolaitosten sijoittumista ja tiheimmin rakennettujen alueiden kehittymistä sekä väestön varoittamiseen käytettävien järjestelmien kansallista kehitystä.

Pelastustoimen käyttämiä väestön varoittamisen keinoja ovat tilanteesta riippuen muun muassa kiinteästi asennetut väestöhälyttimet, siirrettävät väestöhälyttimet, hälytysajoneuvojen kuulutuslaitteet, muut kovaääniset, varoitusten vieminen jalkaisin varoitettaviin kohteisiin sekä vaaratiedotteet ja niitä täydentävä media-/someviestintä.

Käytettävissä olevat varoittamisen menetelmät täyttävät kohtalaisen hyvin varoittamisen tarpeet. Kiinteästi asennettujen väestöhälyttimien kattavuus poikkeaa joiltain osin palvelutasopäätöksen tavoitteesta. Väestökeskittymien varoittamistarpeita täydentävä väestöhälytinhankinta toteutettiin vuonna 2024. Uusien hälyttimien asennukset toteutuivat osin vuonna 2024 (jatkuu vuoden 2025 puolella).

Kehittämisen keskiössä ovat hälyttimien täydennyshankinta ja asennukset, jotta päästään palvelutasopäätöksen mukaiselle tasolle, sekä kiinteästi asennettujen väestöhälyttimien toimintakuntoseurannan kehittäminen.

Muu tieto

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimi on hakenut Palosuojelurahastolta avustusta yhdeksän uuden väestöhälyttimen hankkimiseksi vuoden 2025 aikana. Väestöhälyttimillä on tarkoitus korvata teknisiltä ominaisuuksiltaan vanhentuneita tai käyttöikänsä päässä olevia väestöhälyttimiä. Osa sijoitetaan merkittäville katvealueille suhteessa olemassa oleviin väestöhälyttimiin pääasiassa Oulun kaupungin alueella.²¹

²¹ Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen avustushakemus väestöhälyttimien hankkimiseksi 21.1.2025.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen kiinteästi asennettujen väestöhälyttimien väestökattavuus on huomattavasti muiden hyvinvointialueiden keskimääräistä väestökattavuutta alhaisempi. Pohjois-Pohjanmaan toteuma oli vuoden 2024 päättyessä noin 40 % (vuonna 2023 noin 36 %), kun hyvinvointialueiden keskiarvo oli noin 67 % vuonna 2023.²²

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimi on kirjannut Palosuojelurahaston avustushakemukseensa, että väestöhälyttimien kokonaiskattavuuden tavoitteena on vähintään 55 prosenttia alueen väestöstä. Kiinteiden väestöhälyttimien teoreettisen kuuluvuusalueen kattavuus onnistuttiin kasvattamaan noin 36 %:sta (asiantuntija-arvio 2023) noin 40 %:iin pelastustoimialueen väestöstä. Hankittavilla väestöhälyttimillä nykyistä noin 40 prosentin kattavuutta teoreettisella kuuluvuusalueella asuvasta väestöstä saadaan nostettua hieman, mutta ei todennäköisesti vielä riittävästi. Tulevina vuosina pelastustoimen tulee edelleen panostaa väestöhälytinvirkoston kattavuuteen huomioiden mahdollinen kasvukeskusten ja teollisuuden laajentuminen uusille alueille sekä mahdolliseen sotilaalliseen voimankäyttöön liittyvät uhkat.

Suunnitelmalla väestön varoittamisen varalle²³ voitaisiin kohdentaa kiinteiden väestöhälyttimien asentamista oikeilla paikoille, millä on suora vaikutus kuuluvuusalueen laajuuteen.

2.9 Muiden paikallisten riskien edellyttämät suorituskvyt

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Toimintaympäristössä tai palvelutarpeessa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia, joilla olisi ollut vaikutusta palvelutasopäätöksessä tarkoitettujen muiden paikallisten riskien mukaiseen suorituskvyyn.

Pelastuslaitos ylläpitää valmiutta pelastustoimintaan kaikissa tilanteissa ja olosuhteissa. Onnettomuustyyppikohtainen valmius on saatu tilannepaikalle lähimpien paloasemien valmiudesta tai erityiskalustoa ja -osaamista vaatineissa tilanteissa alueellisesti keskitetystä valmiudesta.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Selvitykseen oli kirjattu tietoa muiden paikallisten riskien edellyttämästä suorituskvyytä hyvin suppeasti. Annetun selvityksen perusteella suorituskvyyri riittävyttä ei pystytty arvioimaan. Tiedossa ei kuitenkaan ole suorituskvyyriin liittyviä erityisiä puutteita.

²² Pelastustoimen palveluiden ja talouden tila koskien vuotta 2023. Sisäministeriön vuosittainen selvitys. Sisäministeriön julkaisuja 2025:4.

²³ Selvitys pelastustoimen varautumisesta ja väestönsuojeluun varautumisen tilasta, Pohjois-Suomen aluehallintoviraston selvitys 2024.

2.10 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarat

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen määrä

Vuoden 2024 aikana ei esiintynyt merkittävää lisäresursointitarvetta tai tarvetta vapauttaa resursseja. Vaikealla taloudellisella tilanteella oli kuitenkin vaikutusta henkilöstöresurssiin, mm. avoimien virkojen täyttämättä jättämisenä ja määräaikaisten tehtävien lopettamisena.

Pelastustoiminnan palveluiden toteumia seurattiin ennakoivasti ja suoritteisiin perustuen. Käytettävissä olleet voimavarat mahdollistivat pelastustoiminnan toteuttamisen toimintavalmiusaikavaatimusten ja palvelutasopäätöksen mukaisesti. Joitain paloasemakohtaisia ja lähinnä sopimushenkilöstön saatavuuteen liittyviä haasteita oli luotettavan pelastustoiminnan toteutumisessa.

Kehittämisen keskiössä ovat sopimushenkilöstön riittävään määrään, henkilöstön suorituskyykyyn (ja/tai pelastustoiminnan menetelmiin), pelastustoiminnan toteutumisen luotettavuuteen sekä koko henkilöstön työhyvinvointiin liittyvät osa-alueet. Uusi toimintavalmiuden suunnitteluohje saattaa asettaa pelastuslaitokselle velvoitteita tarkastella paloasemaverkkoa uudestaan. Tämä voi johtaa henkilöstövoimavarojen lisäämiseen tietyille asemapaikoille.

Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen osaamisen ylläpito ja kehittäminen

Osaamisen ylläpidon ja kehittämisen tarpeessa ei tapahtunut oleellisia muutoksia vuoden 2024 aikana. Kustannuksia aiheuttavien koulutusten ja harjoitusten määrää vähennettiin taloudellisen tilanteen takia. Toimintaympäristössä vaikutti lisäksi edelleen kahden pelastuslaitoksen yhdistyminen.

Osaamisenhallinnan yleisenä tavoitteena on ollut varmistaa, että henkilöstö saa tehtävässään tarvitsemansa kokonaisvaltaisen, alueen riskit ja erityispiirteet huomioon ottavan perus-, ylläpito- ja täydennyskoulutuksen ja muun osaamisen kehittymisen tuen. Osaamisenhallinnan tavoitteena on ollut myös tukea palveluiden laadun kehittymistä, työhallintaa, työssä jaksamista, työurasuunnittelua ja muuta työhyvinvointia riippumatta siitä, missä tehtävässä henkilöt pelastustoimessa ovat. Osaamisenhallinta on ollut suunnitelmallista ja tavoitteellista, osaamisenhallinnan tietojärjestelmässä ylläpidettävää toimintaa, jonka toteutumista ja vaikuttavuutta on mitattu säännöllisesti.

Pelastustoiminnan henkilöstön osaamisen ylläpito toteutui yleisellä tasolla tavoitteiden mukaisesti. Sopimushenkilöstön viikkoharjoitusten osallistujamäärät olivat osalla paloasemia pieniä, johtuen hälytysosaston henkilöstömäärän pienuudesta tai vähäisestä harjoitusaktiivisuudesta.

Pelastuslaitos pyrkii kehittämään ja yhtenäistämään osaamisen kehittämisen niitä aihealueita, joita ei ole hyvinvointialueuudistuksen jälkeen vielä yhtenäistetty tai analysoitu läpi. Kehittämistarve perustuu alueen tarpeisiin. Kansallinen pelastustoiminnan johtamisjärjestelmän muutos aiheuttaa osaamisen kehittämiseen tarpeita kaikille johtamistasoille. Kehittämisessä lähtökohtana on yhtenäistäminen unohtamatta kuitenkaan laajan alueen paikallisia

erikoistumistarpeita. Osaamisen kehittämisen tarvetta on tunnistettu myös vastuuhenkilöiden ja asiantuntijoiden puolella.

Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen fyysinen toimintakyky

Pelastustoimialueen toimintaympäristössä ei tapahtunut vuoden 2024 aikana oleellisia muutoksia, jotka olisivat vaikuttaneet henkilöstövoimavarojen fyysisen toimintakyvyn tarpeisiin. Pidemmän ajan muutoksena on väestömurros, jonka seurauksena pelastustoimintakelpoisen väestön määrä laskee etenkin pelastustoimialueen harva-alueilla. Vuoteen 2024 sisältyi sopimushenkilöstön palokuntasopimusten uudistaminen. Uusi sopimus kannustaa aiempaa paremmin fyysisen ja muun pelastustoiminnassa tarvittavan suoritus- ja toimintakyvyn saavuttamiseen ja ylläpitämiseen.

Tavoitteet toteutuivat päätoimisen henkilöstön osalta. Sopimushenkilöstölle etenkin vaativissa tehtävissä tarvittava fyysinen toimintakyky on osoittautunut haastavaksi. Toteuma jäi alle tavoitteen osalla alueita tai paloasemia, joilla sopimushenkilöstöä toimii.

Pelastuslaitoksen yleisenä tavoitteena on saavuttaa tilanne, jossa pelastuslaitoksen paloasemilla olisi tehokkaaseen pelastustoimintaan kykenevät ja lähtövarmuudeltaan luotettavat pelastusryhmät. Fyysisen toimintakyvyn rajoitteet ovat johtaneet osin siihen, että pelastustoimintaa tehdään menetelmillä, joissa perinteisten menetelmien fyysistä toimintakykyä ei vaadita. Vaatimuksia ja rajoitteita kompensoidaan osin myös hälytysvastesuunnittelun keinoin, jolloin vaativat tehtävät suoritetaan päätoimisen henkilöstön toimesta. Tilanne ei ole toivottava Pohjois-Pohjanmaan laajuisella alueella.

Pelastustoiminnassa tarvittavan fyysisen toimintakyvyn saavuttamiseen ja ylläpitämiseen kannustetaan. Samalla huomioidaan kuitenkin arjen realiteetit ja kehitetään toimintamalleja, joissa fyysinen suorituskyky korvataan vaihtoehtoisilla menetelmillä tai hälytysvastesuunnittelun keinoin.

Muu tieto

Pelastustoiminnan palveluita tuotetaan päätoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön toimesta. Vuotta 2022 koskevan selvityksen mukaan pelastustoimintaan oli käytettävissä henkilöstöä yhteensä noin 1150 henkilöä. Vuonna 2023 pelastustoimintaan osallistuvan päätoimisen vakinaisen henkilöstön kokonaismäärä oli noin 290 henkilöä ja hälytystoimintaan osallistuvan sopimushenkilöstön noin 835 henkilöä. Hyvinvointialueen pelastuslaitokselle suunnatulla valvontakäynnillä tuli esille, että vuonna 2024 pelastuslaitoksella työskenteli 275 päätoimista ja 840 operatiiviseen pelastustoimintaan osallistuvaa sopimushenkilöä ²⁴.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Aluehallintoviraston arvion mukaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen pelastustoiminnan henkilöstövoimavarat ovat annetun selvityksen perusteella kokonaisuutena kohtalaisen hyvällä tasolla. Palvelutasopäätöksen 2024–2025

²⁴ Hyvinvointialueen pelastuslaitokselle suunnattu valvontakäynti 28.5.2025.

päätöksillä pelastuslaitoksen ympärivuorokautisesti varmistettu lähtövalmius laskettiin 45–47 henkilöön (pelastustoiminnan päätoimisen henkilöstön vahvuus yhteensä). Tällä saattaa olla vaikutusta lisääntyneisiin saavuttamattomiin riskiruutuihin (erityisesti riskiluokan II riskiruudut), joiden määrä nousi edellisvuodesta reilusti. Pelastustoimen tulee selvittää tavoittamattomien riskiruutujen lukumäärän nousun taustalla olevat syyt ja tehdä toimenpiteitä riskiruutujen tavoitettavuuden parantamiseksi.

Vuoden 2023 asiantuntija-arviossa tuli esille, että Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen vaativiin tehtäviin kelpoisten henkilöiden lukumäärä alueella on vähentynyt huomattavasti aikaisemmasta. Tämä näkyi erityisesti pintapelastusvalmiuden heikentymisenä ja savusukeltajien määrän vähentymisenä. Suurin osa sopimushenkilöstöstä oli tasolla muut pelastustoiminnan tehtävät. Valvontakäynnillä selvisi, että vaativien tehtävien suorituskyyvyssä ei ole tapahtunut suurempia muutoksia aikaisemmasta.

Selvityksen mukaan harva-alueilla on alueita tai paloasemia, joilla sopimushenkilöstön fyysinen toimintakyky jää alle tavoitteen. Vaativiin tehtäviin kelpoisen sopimushenkilöstön vähyyteen on haettu ratkaisua siirtymällä entistä enemmän täydentäviin ja vaihtoehtoisiin sammutusmenetelmiin. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan täydentävillä ja vaihtoehtoisilla sammutusmenetelmillä pystytään vaikuttamaan tulipalon kehittymisen etenemiseen. Uudet menetelmät vaativat kuitenkin toimiakseen osaavan henkilöstön. Lisääntyvästä uusien menetelmien käytöstä huolimatta pelastustoimen tulee etsiä keinoja vaativiin tehtäviin kelpoisten henkilöiden, erityisesti sopimushenkilöstön, lukumäärän lisäämiseksi alueelle.

2.11 Pelastustoiminnan kalustovoimavarat

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastustoimialueen toimintaympäristössä ei tapahtunut vuoden 2024 aikana muutoksia, joilla olisi ollut oleellisia vaikutuksia kalustotarpeisiin. Kaluston ja varusteiden määrä ja laatu perustuvat lähtökohtaisesti riskianalyysin, suorituskyykyvaatimukset ja työturvallisuuden vaatimukset huomioivaan palvelutasopäätökseen.

Hyvinvointialueen vaikea taloudellinen tilanne sekä tuottavuus- ja taloudellisuustoimenpiteet vaikuttivat kaluston ja varusteiden hankintaan ja ylläpitoon. Kaikki hankinta (kalusto, varusteet, aineet, tarvikkeet, materiaalit, palvelut jne.) rajoitettiin vain lakisääteisen palvelutuotannon kannalta välttämättömään. Rajoitteet kasvattivat väistämättä hankinta-, ylläpito- ja korjausvelkaa.

Käytettävissä olleet kalustovoimavarat eivät rajoittaneet palveluiden tuottamista säädösten mukaisesti vuonna 2024. Palvelutasopäätöksen mukaiset ja riskiperusteisesti sijoitetut kalustovoimavarat olivat pääsääntöisesti riittävät.

Kehittäminen painottuu ajoneuvokaluston määrän ja laadun optimoimiseen sekä kaluston tarkoituksenmukaiseen tai riskiperusteiseen sijoittamiseen pelastustoimialueella. Kehittämiseen sisältyy myös kaluston yhtenäistäminen kahden pelastuslaitoksen yhdistymisen jäljiltä. Merkittävimpänä

kehittämistoimenpiteenä on investointien suuntaaminen säiliösammutusajoneuvoihin, joiden avulla tietyillä asemapaikoilla siirrytään kahdesta raskaasta ajoneuvosta (sammutus- ja säiliöauto) yhden ajoneuvon kokonaisuuteen. Muutoksella haetaan säästöjä ensisijaisesti ajoneuvoista ja tiloista. Kehittämistyön lähtökohtana on palvelutasopäätös, kalustoinvestointien ja ylläpidon suunnitelmat sekä talouden realiteetit.

Muu tieto

Hyvinvointialueen pelastuslaitokselle suunnatulla valvontakäynnillä tuli esille, että merkittävimmäksi kaluston kehittämistoimenpiteeksi kirjatun kalustomuutoksen (sammutus- ja säiliöautosta säiliösammutusautoihin) taustalla on riskienarviointi ja odotus aikaisempaa paremmasta tuesta suorituskyyville. Aikaisemmin hälytykselle lähdetessä on säiliöauto saatettu joutua jättämään paloasemalle, koska sen miehittämiseksi ei ole ollut henkilöstöä.²⁵

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Aluehallintoviraston arvion mukaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen pelastustoiminnan kalustovoimavarat ovat annetun selvityksen perusteella riittävät tällä hetkellä. Aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut merkittäviä puutteita pelastustoiminnan kalustovoimavaroissa.

Aluehallintovirasto tuo kuitenkin esille, että riittävä kaluston, etenkin varalla olevan kaluston määrä, on osa niin normaalioloihin, normaaliolojen häiriötilanteisiin kuin poikkeusoloihin varautumista. Muutos kahdesta raskaasta ajoneuvosta yhden ajoneuvon kokonaisuuteen heikentää alueen sammutusveden kuljetuksen kapasiteettia ja on pois varautumisesta. Tätä edelleen haastaa kasvava hankinta-, ylläpito- ja korjausvelka.

2.12 Paloasemat ja muut kiinteistöt

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastustoimialueen toimintaympäristössä ei tapahtunut vuoden 2024 aikana muutoksia, joilla olisi ollut oleellisia vaikutuksia kiinteistötarpeisiin. Pelastustoimen käytössä olleet toimitilat mahdollistivat lakisääteisen palvelutuotannon keskeisiltä osin. Toimitilojen määrä oli palvelutasopäätöksen mukainen vuonna 2024.

Hyvinvointialueen vaikean taloustilanteeseen liittyi tuottavuus- ja taloudellisuustoimenpiteitä, joilla oli myös toimitilavaikutuksia. Paloasemien lakkauttamiselta vältyttiin, mutta toimitilojen määrää vähennettiin. Lisäksi tilojen käytön tehostamista lisättiin merkittävästi muun muassa ensihoitopalvelun hallinnon ja kenttäjohdon henkilöstön kanssa. Vuoden 2024 aikana ei valmistunut uusia paloasemia.

Merkittävimpinä kehittämistarpeina näyttäytyy Kuusamon paloaseman uudisrakentaminen. Uudisrakentamisesta on tehty päätös ja hanke on hyväksytty pelastustoimen investointiluonteisissa menoissa. Pelastustoimen

²⁵ Hyvinvointialueen pelastuslaitokselle suunnattu valvontakäynti 28.5.2025.

toimintavalmiuden suunnitteluohjeen muutos voi johtaa lisäksi uuden paloaseman rakentamistarpeeseen Oulun eteläisen kaupunginosan alueella. Yleisesti paloasemissa on runsaasti korjausvelkaa, mikä tarkoittaa useiden paloasemien peruskorjaustarvetta ja muutaman paloaseman toimintojen siirtämistä joko uusiin tai paloasemaksi saneerattaviin tiloihin.

Muu tieto

Vuoden 2023 asiantuntija-arviossa tuli esille, että Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen pelastustoimen palveluita tuotettiin 46 paloasemalta vuonna 2023. Alueella oli lisäksi öljyntorjunta-asemia ja -varastoja. Toimitiloja oli yhteensä noin 48 000 huoneistoneliömetriä (ensihoidon kanssa yhteiskäyttöiset tilat huomioiden noin 57 000 h-m²). Vuoden 2024 selvityksestä ei käy ilmi, millainen vaikutus hyvinvointialueen tuottavuus- ja taloudellisuustoimenpiteillä on ollut paloasemien lukumäärään ja käytettävissä oleviin huoneistoneliömetreihin.

Hyvinvointialueen pelastuslaitokselle suunnatulla valvontakäynnillä tuli esille, että pelastuslaitoksen koko paloasemaverkosto on jatkuvan tarkastelun alla. Jos jollekin paloasemalle ei ole välttämätöntä tarvetta, paloasemasta tullaan tarvittaessa luopumaan. Tämänhetkisen tilanteen mukaan pelastuslaitoksen kaikki 46 paloasemaa tullaan ylläpitämään. Mikäli jokin paloasema joudutaan saneeraamaan tai korvaamaan uudella, tulee uusi paloasema olemaan aikaisempaa pienempi ja tilatehokkaampi.²⁶

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Selvityksen mukaan paloasemakiinteistöissä on runsaasti korjausvelkaa, joka tarkoittaa useiden paloasemien peruskorjaustarvetta ja muutaman paloaseman toimintojen siirtämistä joko uusiin tai paloasemaksi saneerattaviin tiloihin. Paloasemakiinteistöjen rakentaminen ja saneeraus vaativat investointeja, jotka ovat haasteellisia hyvinvointialueiden tiukassa taloustilanteessa. Nämä investoinnit ovat kuitenkin kannattavia henkilöstön työhyvinvoinnin sekä alueen pito ja vetovoiman kannalta. Hyvinvointialueen tulisikin huomioida paloasemakiinteistöjen tarve investointipäätöksiä tehdessään.

2.13 Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen, ja pelastustoimen muodostelmalla on aina johtaja. Yhteistoimintatilanteissa, joissa pelastustoimintaan osallistuu useampi viranomainen, pelastusviranomainen toimii yleisjohtajana. Pelastustoiminnan johtamisesta laaditaan tarvittavat suunnitelmat, joissa määritellään riskien ja uhkien edellyttämät johtamisjärjestelyt eri laajuisissa ja myös pitkäkestoisissa tilanteissa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Toimintaympäristössä ei tapahtunut muutoksia, joilla olisi ollut oleellisia vaikutuksia pelastustoiminnan johtamiseen. Pelastustoiminnan johtaminen

²⁶ Hyvinvointialueen pelastuslaitokselle suunnattu valvontakäynti 28.5.2025.

toteutui pääpiirteissään palvelutasopäätöksessä ja johtamissuunnitelmissa määritetyllä tavalla. Pelastustoiminnassa ei esiintynyt johtamistoiminnan puutteita, joilla olisi ollut merkittäviä vaikutuksia pelastustoiminnan tehtävien hoitamiseen.

Säädöksiin liittyvänä uudistuksena tuli 4.4.2024 voimaan pelastustoiminnan johtamista ja tilannekuvatoimintaa koskevan asetus. Uusi asetus oli osasy, jonka seurauksena pelastustoiminnan päällystötasoista johtamista sekä tilanne- ja johtokeskustoimintaa koskevat toiminnot organisoitiin uudelleen vuoden 2024 aikana. Organisaatiouudistus pohjusti vuonna 2025 tapahtuvaa Pohjois-Suomen yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskustoiminnan aloitusta Pohjois-Pohjanmaalla.

Kehittämisen keskiössä on etenkin yhteistyöalueen tasolla tapahtuva pelastustoiminnan tilannekuvatoiminta ja johtaminen sisältäen resursoinnin, osaamisen, tilannekuvan kokoamisen, analysoinnin ja jakamisen sekä yhteisen johtamiskäsityksen mittakaavaltaan tai laadultaan erilaisissa pelastustoiminnan tehtävissä.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Aluehallintoviraston arvion mukaan pelastustoiminnan johtaminen toteutuu Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut merkittäviä puutteita pelastustoiminnan johtamisessa.

Selvityksessä tuotiin esille Sisäministeriön asetuksen pelastustoimen tilannekuvatoiminnasta (151/2024) aiheuttamat toimenpiteet ja muutokset alueella. Selvityksessä ei kuitenkaan esitetty, miten tilannekuvatoiminta sekä Pohjois-Suomen yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskustoiminnan aloitus ovat toteutuneet, ovatko toiminnan vaatimat johtamissuunnittelu ja -käytännöt yhteensovitettu ja toiminnan edellyttämät resurssit varmistettu.

2.14 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy järjestämisvastuu ja vastuu palvelujen asianmukaisen hoitamisen valvonnasta.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Toimintaympäristössä ei tapahtunut vuoden 2024 aikana muutoksia, jotka olisivat vaikuttaneet merkittävästi yhteistoiminnassa hoidettujen tehtävien valvontaan. Vuoden 2024 aikana aloitettiin toimenpiteet, joilla valmistauduttiin koottua tilanne- ja johtokeskustoimintaa koskevan asetuksen voimaantuloon. Nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan vaikuttaneet vielä vuoden 2024 aikana yhteistoiminnassa hoidettujen pelastustoiminnan tehtävien valvontaan.

Vuosien 2023–2024 aikana ei tehty sopimuksia, joilla Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimelle kuuluvia pelastustoiminnan tehtäviä olisi hoidettu muun pelastuslaitoksen toimesta. Pelastustoiminnan yhteistoimintatehtävissä on aina mukana Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen yksikkö tai vähintään etäjohtajana toimiva päällystötasoinen pelastustoiminnan johtaja, joka huolehtii siitä, että tehtävä tulee asianmukaisesti hoidetuksi.

Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonnassa ei tunnisteta erityisiä kehittämistarpeita tällä hetkellä.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Annetun selvityksen perusteella yhteistoiminnassa hoidettujen pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonnan tasoa ei pystytä arvioimaan. Hyvinvointialueella ei ole voimassa sopimuksia, joilla pelastustoimelle kuuluvia pelastustoiminnan tehtäviä olisi hoidettu toisen pelastuslaitoksen toimesta. Tiedossa ei kuitenkaan ole asianmukaisuuden valvontaan liittyviä erityisiä puutteita.

2.15 Pelastusviranomaisen antama virka-apu

Pelastusviranomaisen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion, hyvinvointialueen tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Toimintaympäristössä ei tapahtunut vuoden 2024 aikana muutoksia, joilla olisi ollut merkittäviä vaikutuksia virka-apukäytäntöihin. Virka-avun antamisen periaatteita on tarkennettu yhdessä poliisin ja sote-toimijoiden kanssa.

Pelastuslaitos on antanut pelastuslain 50 §:n tarkoittamaa virka-apua kiireellisissä tai viipymättä suoritettavissa tehtävissä, jos se on ollut pelastustoimen asiantuntemus, henkilöstö, kalusto, varusteet ja muu valmius huomioon ottaen tarkoituksenmukaista eikä se ole vaarantanut pelastustoimen lakisääteisten tehtävien hoitamista. Virka-apu on toteutunut suunnitellulla tai sopimukseen perustuvalla tavalla.

Kehittämistarpeeksi on tunnistettu virka-apumenettelyissä esiintyvien HVA-uudistusta edeltävän ajan käytäntöjen ja paikallisten "totuttujen" käytäntöjen yhtenäistämisen tarvetta kuluvan vuoden aikana.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Aluehallintoviraston arvion mukaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen pelastusviranomaisen antama virka-apu on annetun selvityksen perusteella riittävää ja voimassa olevan lainsäädännön mukaista. Aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut merkittäviä puutteita pelastusviranomaisen antamassa virka-avussa.

2.16 Kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen suorituskyyky

Pelastustoimi osallistuu pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon.

2.16.1 Kansainvälisen avun antamisen suorituskyyky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Toimintaympäristössä ei tapahtunut vuoden 2024 aikana muutoksia, joilla olisi ollut merkittäviä vaikutuksia kansainvälisen avun antamiseen tai avun suunnitteluperusteisiin. Pelastuslaitos ylläpitää palvelutasopäätöksessä päätettyjä kansainvälisen avun antamisen rakenteita. Toimintaan kuuluu ensisijaisesti EU:n pelastuspalvelumekanismiin liitetty HCP-moduulit. Rakenteisiin sisältyy jossain määrin myös Barents-sopimus, jonka mukaiseen kansainväliseen pelastustoimintaan osallistutaan lähtökohtaisesti pelastuslaitoksen ART-ryhmällä (Finnish Artic Rescue Team). Pelastustoimella on suunnitelma osallistumisesta pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun edellyttämään valmiuden ylläpitoon. Edellytykset avun antamiseen ovat olemassa.

Palvelutasopäätöskaudella on tarkoitus järjestää kansainvälisen toiminnan toimintamuotoihin (ART, HCP, HNS) hakeutuneen henkilöstön ja ryhmänjohtajien täydennyskoulutusta sekä päällikköpäivystäjille kohdennettua koulutusta ART-, HCP- ja HNS-toiminnasta, muodostelmien hälyttämisestä ja HNS-järjestelyistä kansainvälisen avun tilanteissa.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Aluehallintoviraston arvion mukaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen kansainvälisen avun antamisen edellyttämä suorituskyyky on annetun selvityksen perusteella riittävää. Aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut merkittäviä puutteita kansainvälisen avun antamisen edellyttämässä suorituskyykyssä.

2.16.2 Kansainvälisen avun vastaanottamisen suorituskyyky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Toimintaympäristössä ei tapahtunut vuoden 2024 aikana muutoksia, joilla olisi ollut merkittäviä vaikutuksia kansainvälisen avun vastaanottamiseen tai toiminnan suunnitteluperusteisiin. Kansainvälisen avun vastaanottamisen järjestelyt on esitetty pelastuslaitoksen HNS-suunnitelmassa (HNS - Host Nation Support). Kyykykyys HNS-toimintaan sekä kansainväliseen pelastustoimintaan Pohjois-Pohjanmaan alueella on olemassa. Todellisiin tilanteisiin liittyvälle HNS-toiminnalle ei ollut tarvetta vuoden 2024 aikana.

HNS-toimintaa ja uuden johtamisjärjestelmän toimivuutta kansainvälisessä pelastustoiminnassa harjoitellaan syksyllä 2025 Oulussa järjestettävässä Borealis-harjoituksessa.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Aluehallintoviraston arvion mukaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämä suorituskyyky on annetun selvityksen perusteella riittävää. Aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut merkittäviä puutteita kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämässä suorituskyykyssä.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoiminnan palveluihin kuuluvien pelastustoimen tehtävien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Kiireellisen avun saamisen palvelut ovat pääosin riittävällä tasolla, taso on kyetty ylläpitämään mittavien muutosten aikana. Toimintavalmiusaikojen osalta on puutteita viidessä riskirudussa (ongelmaruutuja). Vuonna 2023 puutteita oli kahdeksassa riskirudussa.

Tavoittamattomat riskirudut ovat nousseet huomattavasti edellisvuoteen verrattuna. Tavoittamattomien riskirudujen kokonaismäärä riskiluokissa I-III on noussut noin 37 %:lla edellisvuodesta. Huolestuttavimpana tämä näyttäytyy tavoittamattomien riskiluokan II riskirudujen määrässä, joka on noussut vuodessa 60 %.

Kiireellisille A- ja B-luokan tehtäville hälyttäminen on heikentynyt vuoden aikana 8 %. Ennen vuotta 2024 tehtäville hälyttäminen parantui vuosi vuodelta.

Erityisesti sopimushenkilöstön osalta Pohjois-Pohjanmaan väestörakenteen muutos haja-asutusalueilla ja toimialan fyysisen toimintakyvyn vaatimukset tuovat haasteita resurssin saatavuuteen tulevina vuosina. Jo nyt on alueita tai paloasemia, joilla sopimushenkilöstön fyysinen toimintakyky jää alle tavoitteen. Väestörakenteen muutoksella, toimialan fyysisen toimintakyvyn vaatimuksilla, sopimushenkilöstön lähtöajan pidentymisellä ja pelastuslaitoksen ympärivuorokautisesti valmiudessa olevan henkilöstön vähäisyydellä saattaa olla vaikutusta mm. lisääntyneisiin saavuttamattomiin riskiruduihin ja rakennuspalovahinkojen (henkilö- ja omaisuusvahingot) määrän voimakkaaseen kasvuun.

Hyvinvointialueen talouden sopeuttamistoimet ovat vaikuttaneet heikentävästi pelastustoiminnan palvelujen saatavuuteen ja jatkuvuuteen. Sopeuttamistoimet ovat näyttäytyneet pelastustoimessa mm. investointien vähentämisenä ja siirtämisenä eteenpäin, avoimien virkojen täyttämättä jättämisenä, ylitöiden vähentämisenä, hälytysten varmentamisen vähentämisenä sekä toimitilojen ja kaluston karsimisena.

3 Pelastustoiminnan suunnitelmat

Tämä luku käsittelee suunnitelmia, joita pelastuslaitoksen on tehtävä pelastuslain mukaan. Suunnitelmat ovat arvioinnin kohteena olevien pelastustoimen palvelujen tuottamista tukevia asiakirjoja. Aluehallintovirasto arvioi suunnitelmien laatimista ja toteutumista hyvinvointialueen antaman selvityksen perusteella.

Pelastuslaitoksen tulee pelastuslain mukaan laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Pelastuslaitosten tulee laatia pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaa johtamista ja pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamista koskevat suunnitelmat yhteistoiminnassa keskenään ja pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavien pelastuslaitosten johdolla.

3.1 Hälytysohje

Pelastuslaitoksen tulee laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten ja Hätäkeskuslaitoksen kanssa. Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä hyvinvointialueelta ne ovat.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksella on erillinen hälytysohje, joka on ajan tasalla eikä siinä ole tunnistettu päivitystarvetta. Hälytysohjeessa on huomioitu yhteistoimintasuunnitelmat ja keskinäisen avunannon suunnitelmat. Hälytysvasteet on laadittu noudattaen hälytysohjetta.

3.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa. Pelastuslaitoksen tulee myös laatia yhteistyössä pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. Pelastuslaitosten tulee varautua pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamiseen yhteistyöalueen puitteissa ja tarvittaessa myös toiseen pelastustoiminnan yhteistyöalueeseen kuuluvan pelastuslaitoksen kanssa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksella on keskinäisen avunannon suunnitelmat, jotka ovat ajan tasalla eikä niissä ole tunnistettu päivitystarvetta.

3.3 Yhteistyösuunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan

suunnitteluun ja toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksen yhteistyösuunnitelmat ovat ajan tasalla eikä niissä ole tunnistettu päivitystarvetta.

3.4 Onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Pelastuslaitos vastaa hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämien pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevien suunnitelmien laatimisesta, mukaan lukien sammutusvesisuunnitelmasta.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat ovat ajan tasalla eikä niissä ole tunnistettu päivitystarvetta.

3.5 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat

Pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa alueille, joilla on pelastuslain mukaisesti ydinenergialaitos, tuotantolaitos, kaivannaisjätteen alue, vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävä ratapiha tai satama-alue. Pelastuslaitoksen ja toiminnanharjoittajan on huolehdittava yhteistyössä suunnitelmasta tiedottamisesta ja järjestettävä harjoituksia pelastussuunnitelman toimivuuden varmistamiseksi. Ulkoisen pelastussuunnitelman edellyttäviä kohteita on hyvinvointialueilla vaihteleva määrä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella on 18 kohdetta, joihin tulee laatia ulkoinen pelastussuunnitelma. Pelastuslaitoksen erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat ovat 75-prosenttisesti ajan tasalla (päivitetty ≤ 3 v). Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisten pelastussuunnitelmien harjoitukset on toteutettu (≤ 3 v) säädösten mukaisesti.

Muu tieto

Aluehallintoviraston tietojen mukaan Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella oli 18 pelastuslain 48 §:n mukaista erityistä vaaraa aiheuttavaa kohdetta ja ylläpidettävänä 12 ulkoista pelastussuunnitelmaa vuoden 2024 lopussa. Vuonna 2025 kohteiden lukumäärä laski 17 ja ylläpidettävien ulkoisten pelastussuunnitelmien lukumäärä 11.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella oli laadinnassa vain yksi uusi ulkoinen pelastussuunnitelma vuoden 2024 aikana. Ulkoisen pelastussuunnitelman laadinta toteutui voimassa olevan ohjeistuksen mukaisesti, mutta suunnitelma

viivästyi sille asetetusta määräajasta. Pelastuslaitoksella oli lisäksi päivitettävänä kaksi ulkoisesta pelastussuunnitelmasta laadittavaa turvallisuustiedotetta. Molempien tiedotteiden päivitys viivästyi niille asetetuista määräajoista. Aluehallintoviraston on ollut tarpeen muistuttaa pelastuslaitosta lakisääteisistä määräajoista. Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisten pelastussuunnitelmien harjoitukset toteutuivat säädösten mukaisesti.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoimen suunnitelmien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Pelastustoimen suunnitelmien saatavuus on pääosin hyvällä tasolla. Pelastuslaitoksen suunnitelmien laatimisprosessin uudistuksella on saavutettu tavoiteltu vaikutus suunnitelmatyöhön. Suunnitelmien hallinnan keskittämällä ja vastuuttamisella on selkeästi positiivista vaikutusta suunnitelmatyöhön.

Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisten pelastussuunnitelmien päivitys- ja harjoitteluprosessin hallinnoinnissa on edelleen puutteita. Keskeisimpänä kehitystarpeena nähdään UPS-prosessin keskitetyn ohjauksen kehittäminen sekä ulkoisten pelastussuunnitelmien ja UPS-harjoitusten sisällöllinen yhtenäistäminen.

4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna sopimuspalokuntia ja muita organisaatioita ja henkilöitä. Hyvinvointialue päättää, missä laajuudessa se käyttää vapaaehtoisia pelastustoiminnan palvelujen tuottamisessa.

Sopimuspalokuntien lisäksi pelastustoimen tehtävissä voidaan käyttää apuna muitakin toimijoita, kuten meri- ja järvipelastusyhdistysten yksiköitä, vapaaehtoista pelastuspalvelua, pelastusalan liittoja, pelastuskoiria sekä radioamatöörejä ja muita vapaaehtoistoimintaan perustuvia organisaatioita ja järjestöjä.

Tässä luvussa arvioidaan pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan liittyvien tehtävien hoitamista, palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä niiden kehitystarvetta.

4.1 Sopimushenkilöstön, sivutoimisen henkilöstön sekä vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palvelujen tuottamisessa

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella sekä päätoimisella että sivutoimisella ja sopimushenkilöstöllä hoidettujen pelastustoiminnan tehtävien määrä vuonna 2024 oli 1638 tehtävää. Pelkästään sivutoimisella ja sopimushenkilöstöllä hoidettujen pelastustoiminnan tehtävien määrä oli 517.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Hyvinvointialueiden taloustilanne oli vaikea vuonna 2024. Tiukaksi puristetun talouden raamin lisäksi toteutettiin useita tuottavuus- ja taloudellisuustoimenpiteitä. Yhtenä toimenpiteenä oli kiireettömien tehtävien osoittaminen lähimmän yksikön sijasta lähimmälle päivystävälle yksikölle. Tämä yhdessä yleisen tehtävämäärän laskun kanssa vähensi sopimushenkilöstölle kohdistuneiden hälytystehtävien määrää.

Pelastuslaitos ja alueen sopimuspalokuntien yhdistykset allekirjoittivat uudet alue- ja palokuntasopimukset syksyllä 2024. Uusilla sopimuksilla yhtenäistettiin yhdistyneiden pelastuslaitoksien alueen sopimukset. Sopimukset kannustavat (mm. palkkaperusteet) aiempaa paremmin muun muassa harjoitus- ja hälytystoiminta-aktiivisuuden kasvattamiseen. Muiden vapaaehtoistojen osalta ei tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Yleisellä tasolla yhteistyö sopimushenkilöstön ja sopimuspalokuntien kanssa on ollut toimivaa ja toiminnan tavoitteet on saavutettu. Pelastuslaitos seuraa ennakoivasti ja suoriteperustein, miten sopimuspalokuntien resursseja on saatavilla. Lähtövarmuuden ja -vahvuuden toteutumisessa sekä harjoitus- ja hälytystoiminta-aktiivisuudessa on paikallisia tai ajoittaisia haasteita.

Yleisempänä haasteena ovat puutteet vaativien tehtävien suorituskysyvaatimusten toteutumisessa.

Pelastuslaitoksen yleisenä tavoitteena on saavuttaa tilanne, jossa pelastuslaitoksen paloasemilla olisi tehokkaaseen pelastustoimintaan kykenevät ja lähtövarmuudeltaan luotettavat pelastusryhmät. Alueelle kohdistuva väestörakenteen muutos on aiheuttanut sen, että pelastustoimintaa tehdään menetelmillä, jossa perinteisten menetelmien fyysistä suorituskkyä tai resurssimäärää ei tarvita. Pelastuslaitos pyrkii tukemaan sopimushenkilöstöä ja -palokuntia henkilöstömäärän kehittämiseen, pelastustoiminnassa tarvittavan fyysisen toimintakyvyn saavuttamiseen ja ylläpitämiseen.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Sopimuspalokuntatoiminnan ja -henkilöstön osuus Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen palveluissa on tärkeä. Tarve muodostuu mm. toimintaympäristön vaatimuksista, kuten alueen pitkistä välimatkoista ja harvaan asutuista alueista. Palvelun saatavuus toteutuu kohtalaisesti. Puutteita aiheuttaa käytettävissä olevan sopimushenkilöstön suorituskky. Vuonna 2024 uudistetut alue- ja palokuntasopimukset ovat keskeisiä elementtejä sopimuspalokuntien yhdenvertaisuudelle alueella ja toiminnan jatkokehittämiselle. Merkittävimpänä kehittämistarpeena on sopimuspalokuntien ja -henkilöstön toimintavalmiuden ja suorituskvyn kehittäminen.

4.2 Pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön, sopimuspalokunnan henkilöstön sekä vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Pelastustoimen viranomaisten tulee mahdollisuuksiensa mukaan edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä. Vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytysten edistäminen sisältää taloudellista tukea, koulutuksellista tukea tai muuta yhteistyötä vapaaehtoisten organisaatioiden kanssa. Toimenpiteiden tulisi näkyä kirjattuina tavoitteina ja toimenpiteinä muun muassa pelastuslaitosten toimintasuunnitelmissa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Toimintaympäristössä ei ole havaittu muutoksia sivutoimisen, sopimuspalokunnan henkilöstön ja vapaaehtoistoiminnan edistämisessä, lukuun ottamatta hyvinvointialueen tuottavuus- ja taloudellisuustoimenpiteiden vaikutuksia. Alueella on olemassa sopimuspalokuntatoiminnan kehittämisohjelma tai muu vastaava asiakirja, jonka avulla tunnistetaan toimintaan liittyvät kehittämistarpeet. Vapaaehtoistoiminnassa pelastuslaitoksella on voimassa periaate, jonka mukaan pelastuslaitos osallistuu resurssiensa puitteissa alueensa vapaaehtoistoimijoiden järjestämiin koulutustilaisuuksiin, seminaareihin ja harjoituksiin, jotka käsittelevät onnettomuus- ja vaaratilanteisiin, häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumista ja niissä toimimista.

Saatavuuden näkökulmasta alue- ja palokuntasopimusten uudistaminen vuonna 2024 ja uudet yhteistyörakenteet sekä niiden mukainen toiminta sopimushenkilöstön kanssa edisti sitä, että alueella on elinvoimainen sopimuspalokuntatoiminta. Tämän lisäksi Vapepa-toimijoiden ja alueen pelastuskoirayhdistysten kanssa järjestettiin yhteistyötapaamiset vuoden 2024 aikana.

Kehittämisen keskeisimpänä tavoitteena on sopimuspalokuntatoiminnan toimintaedellytysten turvaaminen, suorituskyyvaatimusten huomioiminen ja toiminnan kehittäminen yhteistyössä päätoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön kesken. Tämä kattaa mm. sopimukset, tilat, kaluston, varusteet, osaamisen ja työterveys- ja työhyvinvointitoiminnan.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Sopimuspalokunnan henkilöstön ja vapaaehtoistoiminnan edistämisen palvelutarpeessa ei tapahtunut muutoksia vuonna 2024. Sopimuspalokunta- ja vapaaehtoistoiminnan edistäminen on toteutunut hyvin, huomioiden hyvinvointialueen tuottavuus- ja taloudellisuustoimenpiteet. Merkittävimpiä muutoksena oli vuonna 2024 uudistetut alue- ja sopimuspalokuntasopimukset. Keskeiset toiminnan kehittämiskohteet ovat sopimuspalokuntatoiminnan toimintaedellytysten turvaaminen ja suorituskyyvyn kehittäminen.

4.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan henkilön terveystarkastukset

Jos sopimuspalokuntaan tai muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluva savusukeltaja tai muuta vastaavaa raskasta työtä tekevä henkilö ei ole oikeutettu työsuhteen perusteella työterveyshuoltoon, hänelle on järjestettävä työterveyshuoltolain mukaisia tarkastuksia vastaavat terveystarkastukset ja muut ennaltaehkäisevät palvelut. Ennaltaehkäisevillä palveluilla ja terveystarkastuksilla on tarkoitus ehkäistä ja torjua pelastustoimintaan kuuluvasta työstä ja työolosuhteista johtuvia terveysvaaroja ja -haittoja ja suojella henkilön turvallisuutta, työkykyä ja terveyttä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Toimintaympäristössä ei havaittu muutoksia, joilla olisi ollut oleellisia vaikutuksia sopimushenkilöstön terveystarkastuksiin. Työterveyshuollon toimintasuunnitelma, sisältäen periaatteet sopimushenkilöstön terveystarkastuksista, päivitettiin vuoden 2024 aikana. Pelastustoimintaan osallistuva sopimushenkilöstö on terveystarkastusten piirissä. Toiminnan kattavuus on sovittu aluesopimuksessa ja työterveyshuollon toimintasuunnitelmassa.

Terveystarkastukset ovat toteutuneet pääosin suunnitellulla tavalla. Haasteena on joiltain osin pitkät välimatkat.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Sopimushenkilöstön terveystarkastusten palvelutarve ei ole muuttunut eikä saatavuudessa ole havaittu puutteita. Palvelu toteutuu palvelutasopäätöksen mukaisesti eikä kehittämistarpeita tunnistettu.

4.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Pelastustoimintaan osallistuvilta sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Vuonna 2024 osaamisen ylläpidon ja kehittämisen tarpeessa ei tapahtunut oleellisia muutoksia. Koulutustoimintaan vaikutti hyvinvointialueen vaikea taloustilanne, jonka takia ylläpitokoulutuksen (viikkoharjoitusten) määrää vähennettiin. Tämän lisäksi toimintaan vaikutti edelleen kahden pelastuslaitoksen yhdistyminen.

Pelastuslaitos on huolehtinut siitä, että sen sopimushenkilöstöllä on pelastustoiminnassa vaadittava, toimintaympäristön riskit ja erityispiirteet huomioiva koulutus. Koulutus muodostuu Pelastusopiston vahvistaman opetussuunnitelman mukaisista peruskursseista sekä pelastuslaitoksen järjestämästä muusta ylläpito- ja täydennyskoulutuksesta. Koulutukset ovat toteutuneet suunnitellusti vuonna 2024.

Koulutuksen ja harjoittelun keskeisin kehittämiskohde on pelastustoiminnan vaihtoehtoiset menetelmät. Tällä on tarkoituksena kompensoida vaativien tehtävien suorituskyykyvaatimuksia. Tavoite on myös kirjattu palvelutasopäätökseen.

Aluehallintoviraston arvio tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Koulutustoiminnan palvelutarpeessa ei ole tapahtunut muutoksia eikä saatavuudessa ole havaittu puutteita. Huomioiden toimintaympäristön erityispiirteet ja sopimushenkilöstön suorituskyyky, pelastuslaitoksella on tarve täydentävien ja vaihtoehtoisten sammutusmenetelmien koulutuksen kehittämiseksi. Tämä osaltaan vastaisi fyysisten toimintakyykyrajoitteiden tuomiin haasteisiin.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palveluissa sopimuspalokuntien ja sopimushenkilöstön toiminnalla on erittäin tärkeä merkitys pelastustoiminnan palvelujen toteuttamisessa. Muiden vapaaehtoistojoiden merkitys on vähäisempi, mutta sen saatavuus on nykytasollaan riittävä.

Pelastuslaitos ja alueen sopimuspalokuntien yhdistykset allekirjoittivat uudet alue- ja palokuntasopimukset syksyllä 2024. Uudet sopimukset luovat yhdenvertaisen aseman alueen sopimuspalokunnille ja kannustavat toiminnan kehittämiseen ja aktiivisuuteen.

Hyvinvointialueen tuottavuus- ja taloudellisuustoimenpiteet vaikuttavat sopimushenkilöstön ja -palokuntien käyttöön. Pelastuslaitos pitää tärkeänä, että paloasemilla olisi tehokkaaseen pelastustoimintaan kykenevät ja lähtövarmuudeltaan luotettavat pelastusryhmät. Sopimushenkilöstön ja -palokuntien panos on tässä keskeistä.

Keskeisimmäksi kehitystarpeeksi arvioidaan, alueen tunnistamat, sopimuspalokuntatoiminnan toimintaedellytysten turvaaminen, suorituskyykyvaatimusten huomioiminen ja toiminnan kehittäminen yhteistyössä päätoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön kesken.

5 Väestönsuojelun palvelut

Pelastustoimen viranomaisen tulee pelastuslain mukaan varautua riittävin suunnitelmin ja valmisteluin toimialaan kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen. Väestönsuojelun (VSS) palveluja ovat muiden muassa

- väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu
- pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen
- hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen
- väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen
- väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön kouluttaminen
- pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen
- kuntien kanssa tehtävä yhteistyö.

Tässä luvussa on tarkoitus arvioida väestönsuojelun palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä palvelujen kehittämistarvetta.

5.1 Väestönsuojeluun varautumisen suunnittelun suorituskyky

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii väestönsuojeluun varautumisen edellyttämien suunnitelmien laatimisesta ja päivittämisestä ja tehtävien hoitamiseksi tarvittavista voimavaroista.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen väestönsuojeluun varautumisen suunnittelun suorituskyvyn tarve ei muuttunut vuodesta 2023. Palvelutasopäätöksen 2024–2025 mukaan yksinomaan valmius- ja evakuointisuunnitteluun on päätetty käyttää noin 1,3 henkilötyövuotta. Tosiasiallisesti väestönsuojeluun varautumisen suunnitteluun käytettävissä ollut henkilötyöresurssi alittaa palvelutasopäätöksen mukaisen olennaisesti, koska resurssista on puuttunut valmiussuunnittelijan työpanos.

Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämä suunnittelu on toteutunut noin 75-prosenttisesti. Suunnitelmat vaativat yksityiskohtaistamista ja täsmentämistä joiltain osin.

Väestönsuojeluun varautumisen suunnittelussa ei ole tunnistettu merkittäviä palvelutasopäätöskirjauksista poikkeavia kehittämistarpeita. Suunnittelutyötä on edelleen tarpeen jatkaa.

Muu tieto

Aluehallintovirasto toteutti tulossopimuksen mukaista pelastustoimen varautumisen ja väestönsuojeluun varautumisen valvontaa ja laati selvityksen Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen varautumisesta ja väestönsuojeluun varautumisen tilasta vuosilta 2023–2024. Valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että pelastuslaitokset ovat laatineet riskianalyysin palvelutasopäätösasetuksen (1225/2022) 6 §:n mukaisesti, laatineet

varautumista koskevat suunnitelmat sekä tehneet muut toiminnan ja säädösten edellyttämät etukäteisvalmistelut.²⁷ Valvonta jatkuu edelleen.

Aluehallintoviraston vuonna 2024 laatiman selvityksen mukaan Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen väestönsuojeluun varautumisen suunnitteluperusta kattaa pääosin lainsäädännön edellyttämät tarpeet. Pelastustoimen on kuitenkin tarpeen syventää riskianalyysityötä huomioiden kaikki mahdolliset olosuhteet ja, miten riskien toteutuminen vaikuttaa pelastustoimen palvelujen tuottamiseen.²⁸

Hyvinvointialueen pelastuslaitokselle suunnatulla valvontakäynnillä tuli esille, että pelastuslaitoksen varautumiseen käytössä oleva työpanos on liian vähäinen, mm. valmiussuunnittelijan työpanos puuttuu kokonaan. Mikäli pelastuslaitokselle rekrytoitavat henkilöt saadaan suunnitellusti virkoihin, saadaan osin puutteellista suunnittelutyötä edistettyä.²⁹

5.2 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta huomioiden yhteistoimintatarpeet ja -sopimukset.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos huolehtii, että pelastustoimen vastuulla olevia väestönsuojelutehtäviä koskeva toiminta ja suunnitelmat on yhteensovitettu Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueella. Yhteensovittamistyössä keskeisin rooli on väestönsuojelun yhteistyöryhmän toiminnalla. Yhteensovittamistyötä on tehty vuonna 2024, vaikka väestönsuojelun yhteistyöryhmää ei oltu vielä perustettu. Erityisesti väestön siirron toimeenpanoon, mutta myös muihin väestönsuojelutehtäviin liittyvää yhteensovittamista on tehty niin eri viranomaisten kuin alueen muiden toimijoiden kanssa sekä kahden- että monenvälisesti. Alueen viranomaisten ja pelastustoimintaan osallistumisvelvollisten toimijoiden käsitys esimerkiksi väestön siirron toimeenpanon yhteydessä sovellettavista periaatteista, vastuista ja velvollisuuksista on yhteinen. Työtä on kuitenkin edelleen tarpeen jatkaa väestönsuojelun yhteistyöryhmän piirissä. Väestönsuojelun yhteistyöryhmä on asetettu muista yhteistyöryhmistä erillisenä kokoonpanona siten, että sen toimikausi on alkanut 1.2.2025.

Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen on toteutunut yli 50-prosenttisesti. Erityisesti yhteistoiminnan harjoittelua on syytä säännöllistää.

²⁷ Selvitys pelastustoimen varautumisesta ja väestönsuojeluun varautumisen tilasta, Pohjois-Suomen aluehallintoviraston selvitys 2024.

²⁸ Selvitys pelastustoimen varautumisesta ja väestönsuojeluun varautumisen tilasta, Pohjois-Suomen aluehallintoviraston selvitys 2024.

²⁹ Hyvinvointialueen pelastuslaitokselle suunnattu valvontakäynti 28.5.2025.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen valmius- ja evakuointisuunnitelmien yhteensovittamista yhteistyöalueen muiden pelastuslaitosten vastaavien suunnitelmien kanssa on edistetty merkittävästi vuoden 2024 aikana. Yhteensovittaminen koskee erityisesti pelastuslaitosten väliseen yhteistyöhön mahdollisesti liittyviä seikkoja. Työtä on tarve jatkaa edelleen yksityiskohtien osalta.

Muu tieto

Aluehallintoviraston vuonna 2024 laatiman selvityksen mukaan väestönsuojelutehtäviin liittyvää toimintaa ja suunnitelmia on yhteensovitettu ja edistetty tarvittavien tahojen kanssa. Pelastustoimen vastuut väestönsuojelutehtävissä on pääosin suunniteltu, mutta keskeneräistä työtä on kuitenkin muiden yhteistyötahojen vastuulla olevissa tehtävissä.³⁰

5.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii väestönsuojeluorganisaation henkilöstöstä (pää- ja sivutoiminen sekä sopimuspalokuntien henkilöstö), materiaalin ja tilojen määrittämisestä ja varaamista koskevien suunnitelmien laadinnasta ja päivittämisestä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos ylläpitää suunnitelmia pelastuslaitoksen alaisen väestönsuojeluorganisaation henkilöstön, materiaalin ja tilojen määrittämiseksi. Väestönsuojeluorganisaatio on sinänsä määritetty, mutta sitä on tarve edelleen laajentaa.

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisten varautuminen väestönsuojeluun on toteutunut lähes 100-prosenttisesti. Pelastustoimen väestönsuojeluorganisaatioon kuuluvien henkilöiden lukumäärä, tilat, kalusto ja materiaali ovat kuitenkin osin riittämättömiä. Lisäksi toiminnan organisoitumisen ja johtamisen suunnittelua on tarpeen yksityiskohtaistaa ja täsmentää.

Hyvinvointialueen pelastustoimen väestönsuojeluorganisaation määrittämisessä ei ole tunnistettu merkittäviä kehittämistarpeita.

Muu tieto

Aluehallintoviraston vuonna 2024 laatiman selvityksen mukaan poikkeusolojen toiminta perustuu ensisijaisesti normaaliajan järjestelyihin, joita täydennetään tilanteen edellyttämällä tavalla. Pelastuslaitos käyttää ensisijaisesti normaaliajan ajoneuvokalustoa ja tilaresursseja, joka on pelastustoimen käytössä myös poikkeusoloissa. Pelastuslaitos on kartoittanut riskinarvion edellyttämiä vaihtoehtoisia tiloja ja varmistanut, ettei päällekkäisiä varauksia pitäisi olla.³¹

³⁰ Selvitys pelastustoimen varautumisesta ja väestönsuojeluun varautumisen tilasta, Pohjois-Suomen aluehallintoviraston selvitys 2024.

³¹ Selvitys pelastustoimen varautumisesta ja väestönsuojeluun varautumisen tilasta, Pohjois-Suomen aluehallintoviraston selvitys 2024.

5.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön, kaluston ja tilojen varaaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisten vastuulla on VSS-organisaation henkilöstön ja tilojen varaamisen periaatteet ja päivittämisen aikaväli. Se sisältää oman päätoimisen ja sivutoimisen ja sopimuspalkokuntien henkilöstön VAP-varausten ajantasaisuuden sekä omien toimitilojen ja mahdollisten väistötilojen varaamisen.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Palvelutasopäätöksessä on päätetty henkilövarausten tarkistamisvälistä. Väestönsuojelutehtäviin varatun henkilöstön määrää onnistuttiin kasvattamaan vuoden 2024 aikana olennaisesti. Kaluston osalta varaushakemus on tehty. Tilojen, joiden käyttö on haluttu varmistaa, käytölle ei ole ilmennyt esteitä.

Väestönsuojelutehtäviä varten tehtävät henkilöstövaraukset ovat kunnossa sekä tarvittavien tilojen yhteensovittaminen on tehty puolustusvoimien kanssa. Ajoneuvo- ja työkonevaraushakemukseen ei ole saatu päätöstä.

Hyvinvointialueen väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön, kaluston ja tilojen varaamisessa ei ole tunnistettu merkittäviä kehittämistarpeita.

Muu tieto

Aluehallintoviraston vuonna 2024 laatiman selvityksen mukaan väestönsuojelutilanteisiin on varattu henkilöstöä, mutta henkilöstöä ei ole saatu varattua niin paljon kuin tarve olisi. Lisäksi muita riskinarvion edellyttämiä ajoneuvo-, konekalusto-, tai tilavarauksia ei ole tehty. Ajoneuvokalustolle on kuitenkin kartoitettu vaihtoehtoisia tiloja.³² Vuoden 2024 selvityksen mukaan aluehallintoviraston selvityksessä esille nostamia haasteita on edistetty selvityksen laadinnan jälkeen.

5.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutus

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöllä tulee olla riittävä osaaminen pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien hoitamiseksi. Osaamiseen vaadittavan koulutuksen, perehdytyksen ja osaamisen ylläpidon määrittely ja määrittelyn perusteella suunnitellut toimenpiteet muodostavat VSS-koulutusohjelman.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksen alaisen väestönsuojeluorganisaation johto- ja erityishenkilöstöä koulutetaan soveltuviissa koulutustilaisuuksissa. Näiden lisäksi koulutusta järjestetään pelastuslaitoksen omana työnä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Pelastuslaitos osallistuu myös valmius- ja paikallispuolustusharjoituksiin, joiden yhteydessä ainakin väestönsuojelun johtohenkilöstö harjoittelee

³² Selvitys pelastustoimen varautumisesta ja väestönsuojeluun varautumisen tilasta, Pohjois-Suomen aluehallintoviraston selvitys 2024.

poikkeusolojen tehtäviään. Tavoite on pääosin toteutunut, mutta kouluttamista on tarpeen edelleen jatkaa ja laajentaa.

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutus on toteutunut noin 25 %:sti. Henkilöstön kouluttamisessa painopiste on ollut päällystöviranhaltijoiden kouluttamisessa. Miehistö- ja alipäällystöviranhaltijoiden ja sopimushenkilöstön kouluttamisessa on edelleen olennaisia puutteita. Koulutussuunnitelmaa ja -sisältöjä on edelleen tarpeen täsmentää. Täsmentämistyön perustana on Pohjois-Suomen pelastustoiminnan YT-alueitasoinen, vuoden 2024 lopussa yhä kesken oleva yhteistyö.

Kehittämistarpeena on täsmentää väestönsuojeluun liittyvien koulutussuunnitelmien sisältöä sekä kehittää ylipäätään henkilöstön, erityisesti päällystöviranhaltijoiden, perehdytyskäytäntöjä väestönsuojeluun liittyvien tehtävien osalta.

Muu tieto

Aluehallintoviraston vuonna 2024 laatiman selvityksen mukaan Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastuslaitoksen henkilöstöä on koulutettu vaihtelevasti väestönsuojelutehtäviin. Väestönsuojelutehtävien koulutussuunnitelma ei sisälly pelastuslaitoksen koulutussuunnitelmaan.³³ Hyvinvointialueen pelastuslaitokselle suunnatulla valvontakäynnillä tuli esille, että YT-alueelle on muodostettu yhteistyöryhmä, jonka tavoitteena on laatia koulutussisällöt ja -polut koko henkilöstölle. Tavoiteaikatauluksi on asetettu vuoden 2025 loppu.³⁴

5.6 Pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen

Pelastustoimen viranomaisien johtamisen edellytykset poikkeusoloissa on varmistettava. Tämä sisältää

- suunnitelman johtamisesta poikkeusoloissa, mukaan lukien suunnitelman päivitys ja suunnitelmaan perehdyttäminen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien toimitilojen, väistötilojen ja suojatilojen määrittämisen ja kunnossapidosta sopimisen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien tietojärjestelmien ja niiden varajärjestelmien määrittelyn ja ylläpidosta sopimisen.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos ylläpitää tarvittavia väestönsuojan rakenteellisia vaatimuksia vastaaviin tiloihin sijoitettuja johtokeskuksia ja -paikkoja siten, että niin pelastuslaitoksen kuin eri pelastusmuodostelmien johtaminen on mahdollista myös poikkeusoloissa. Nykyjärjestelyt vastaavat palvelutasopäätöksen päätöksiä. Pelastuslaitos tukeutuu viesti- ja tietoliikenneyhteyksien osalta valtakunnallisiin järjestelmiin, kuten viranomaisverkko Virveen ja matkapuhelinverkkoon.

³³ Selvitys pelastustoimen varautumisesta ja väestönsuojeluun varautumisen tilasta, Pohjois-Suomen aluehallintoviraston selvitys 2024.

³⁴ Hyvinvointialueen pelastuslaitokselle suunnattu valvontakäynti 28.5.2025.

Pelastuslaitos pitää osaltaan yllä tarvittavia varajärjestelmiä, joilla varmistetaan yhteydet poikkeusoloissa.

Hyvinvointialueen pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestämisessä ei ole tunnistettu merkittäviä kehittämistarpeita.

Muu tieto

Aluehallintoviraston vuonna 2024 laatiman selvityksen mukaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen alueen kattavassa varaviestijärjestelmässä on puutteita. Järjestelmän kehitys on kuitenkin käynnistetty ja tavoitteena on saada alueen kattava yhtenäinen järjestelmä käyttöön vuosien 2024–2025 aikana.³⁵ Hyvinvointialueen pelastuslaitokselle suunnatulla valvontakäynnillä tuli esille, että yhtenäisen varaviestijärjestelmän kehitys on keskeytetty sisäministeriön antaman suosituksen mukaisesti ³⁶.

5.7 Kuntien kanssa tehtävä varautumisen yhteistyö

Väestönsuojeluun varautumisessa tehdään yhteistyötä kuntien kanssa. Yhteistyö sisältää yhteistoimintarakenteet, toimintamallit ja yhteistyön edellyttämän tiedonkulun. Muuta varautumiseen liittyvää yhteistyötä on esimerkiksi kuntien valmiussuunnittelun tukeminen.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti Pohjois-Pohjanmaan turvallisuus- ja valmiusfoorumin toimintaan. Toimintaan käytetään yhteensä noin 0,3 htv:tta. Valmius- ja turvallisuusfoorumin toiminnasta ei laskuteta kuntia. Kuntien valmiussuunnittelun tukemisesta ei tehdä erillisiä sopimuksia. Kuntien kanssa on tehty varautumisyhteistyötä palvelutasopäätöksen mukaisesti vuonna 2024.

³⁵ Selvitys pelastustoimen varautumisesta ja väestönsuojeluun varautumisen tilasta, Pohjois-Suomen aluehallintoviraston selvitys 2024.

³⁶ Hyvinvointialueen pelastuslaitokselle suunnattu valvontakäynti 28.5.2025.

Aluehallintoviraston arvio väestönsuojelun palveluihin kuuluvien pelastustoimen tehtävien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimella on pääosin kattava väestönsuojelun suunnitelmien kokonaisuus. Pelastustoimen varautumisen ja väestönsuojeluun varautumisen suunnitelmia ja etukäteisvalmisteluja on saatu edistettyä, mutta yksityiskohdissa ja pienemmissä kokonaisuuksissa on edelleen kehitettävää.

Väestönsuojeluun varautumisen suunnittelun edellyttämä suorituskky ei ole kaikilta osin tarvittavalla tasolla ja sitä voidaan pitää alueen kokoon nähden hyvin niukkana. Resurssin kasvattaminen väestönsuojelutehtävien edellyttämälle tasolle on hyvin tärkeää.

Aluehallintoviraston laatiman selvityksen, Selvitys pelastustoimen varautumisesta ja väestönsuojeluun varautumisen tilasta, mukaan Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen väestönsuojeluun varautumisen suunnitteluperusta kattaa pääosin lainsäädännön edellyttämät tarpeet. Pelastustoimen on kuitenkin tarpeen syventää riskianalyysityötä huomioiden kaikki mahdolliset olosuhteet ja, miten riskien toteutuminen vaikuttaa pelastustoimen palvelujen tuottamiseen. Luvussa 5 käsitellyt asiat on avattu tarkemmin em. selvityksessä.

6 Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve

6.1 Valtioneuvoston laadukkaan pelastustoimen järjestämiselle vahvistamien valtakunnallisten tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella

6.1.1 Tavoite 1: Pelastustoimen palvelutaso toteutuu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti sekä valtakunnallisesti että alueellisesti

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimessa nojataan pelastustoimen valtakunnalliseen strategiaan ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen kaikkia toimialoja ja alueita koskevaan yhteiseen strategiaan. Näiden koetaan pelastustoimen osalta tukevan toisiaan. Tavoite 1 on huomioitu mittaristojen, palvelutasopäätösten ja niihin perustuvan omavalvonnan raportointien osalta siten, että palvelutasosta on päätetty yhdenvertaisesti koko alueella. Palvelutasoa seurataan ja poikkeamiin puututaan resurssien rajoissa sekä palvelutuotannon johdossa, johtoryhmissä ja esihenkilötyössä että poliittisessa päätöksenteossa turvallisuuslautakunnassa, aluehallituksessa ja aluevaltuustossa.

6.1.2 Tavoite 2: Pelastustoimen henkilöstöresurssit ovat riittävät ja henkilöstö on osaavaa ja hyvinvoivaa

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Tavoite 2 on alueella huomioitu talouden asettamien reunaehtojen asettaminen raamein. Talous on erityisesti rajoittanut henkilöstömääriä päätoimisen henkilökunnan osalta, kun henkilöstövakansseja on jouduttu jättämään täyttämättä. Vaikutukset ovat näkyneet myös jossain määrin osaamisen kehittämiseen ja koulutustoimintaan käytettävissä olevien määrärahojen määrässä. Lisäksi hyvinvointialueiden aloittaessa vuonna 2023 Pohjois-Pohjanmaalla on ainoana pelastustoimessa tehty kahden organisaation yhteen liittäminen. Tämä on aiheuttanut mittavan muutoksen, mikä puolestaan on vaikuttanut työhyvinvointia heikentävällä tavalla.

6.1.3 Tavoite 3: Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Palveluiden riskiperusteisuus, yhdenmukaisuus ja vaikuttavuus on yleispiirteinen tavoitetila kaikissa pelastustoimen palveluissa ja on sen mukaisesti kirjattuna palvelutasopäätökseen. Riski- ja vaikuttavuusperusteisuus lähtee muun muassa riskianalyysin, palontutkinnan, onnettomuuskehityksen seurannan, onnettomuusuhkien kehittymisen seurannan ja palvelukysynnän seurannan havainnoista. Havainnoista tehdyt johtopäätökset on johdettu palvelutuotantoon palvelutasopäätöksen ja toimintasunnitelmien, kuten vuosittaisten

turvallisuusviestintä- ja valvontasuunnitelmien toteuttamisen kautta. Onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden yhdenmukaista toteutumista seurataan kuukausittain pelastustoimen muiden toteumien ohella. Seurantaa tehdään palvelutuotannosta vastaavien toimesta sekä keskitetysti.

6.1.4 Tavoite 4: Pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Hyvinvointialueen strategiavalmistelussa on huomioitu valtakunnallisen strategian tavoite yleispiirteisesti. Tavoite on huomioitu palvelutasopäätöksessä. Pelastustoimen jatkuvuudenhallinta- ja valmiussuunnittelussa tavoite on huomioitu konkreettisesti.

6.1.5 Tavoite 5: Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Väestön suojaaminen kaikissa olosuhteissa on pelastustoimen palveluihin liittyvä yleispiirteinen tavoitetila ja on sen mukaisesti kirjattuna palvelutasopäätökseen. Toimeenpanon lähtökohtana on ymmärrys uhista, riskeistä ja olosuhteista, joissa väestöä joudutaan suojaamaan (tarpeelliset riskianalyysit) sekä ymmärrys omatoimisen varautumisen velvoitteista ja kyvykkyyksistä. Väestön suojaaminen sekä siihen varautuminen muodostuu eri kokonaisuuksista ja niissä suunnitellun toiminnan kirjaamisesta valmius- ja väestönsuojelusuunnitelmiin.

6.1.6 Tavoite 6: Pelastustoimen kansainvälinen toiminta on aktiivista, suunnitelmallista ja kytkeytyy pelastustoimen kansallisiin rakenteisiin

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimi on resurssiensa puitteissa kyennyt osallistumaan KV-toimintaan vaihtelevasti. On kyetty mm. rakentamaan EU-kapasiteettia tuottava HCP-yksikön suorituskyky. Näköpiirissä on, että lähitulevaisuudessa tähän kokonaisuuteen saataisiin parannusta, mutta nähtäväksi kuitenkin jää, mille tasolle asetutaan. KV-toiminnan lähtökohtana pidetään lakisääteisten toimintojen varmistamista ja osana tätä HNS-toiminnan kehittämistä.

6.1.7 Tavoite 7: Pelastustoimen palveluiden ja tehtävien valtakunnallinen suunnittelu, toteutus ja kehittäminen perustuvat tiedolla johtamiseen ja yhtenäiseen tiedonhallintaan

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Tiedon hallinnan, käyttämisen ja tiedolla johtamisen prosesseja on kehitetty koko organisaation toiminnan ajan. Arvioiden mukaan hyvinvointialueen

tietojohdamisen kokonaisuus on tukenut toimintaa ja mahdollistanut monia toimintoja, joihin todennäköisesti ei olisi yletetty pelkän itsenäisen työskentelyn ja resurssien turvin. Tietoa käytetään jatkuvasti toiminnan ohjaamiseen ja johtamiseen. Raportointimekanismeja säädetään poikkeamia ja trendejä paremmin havainnoivaan suuntaan, ja johtamisessa käytetään tietoa koko ajan enemmän (omavalvonta, toiminnan kk-raportit ja kvartaaliraportit). Resurssien ohjaaminen niin henkilötyövuosiin kuin järjestelmiin on toteutunut pääosin hyvin.

6.1.8 Tavoite 8: Pelastustoimen investoinnit tukevat palvelutuotannon vaikuttavuutta

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Suuri osa investoinneista on joko jouduttu lykkäämään tai kokonaan leikkaamaan pois talouden reunaehtojen myötä. Toisaalta ne investoinnit, jotka on voitu toteuttaa, ovat tukeneet palvelutuotannon vaikuttavuutta hyvin merkittävällä tavalla varmistaen suoraan lakisääteisten palveluiden jatkuvuutta.

6.1.9 Tavoite 9: Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä on selkeä

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimessa tehtiin kokonaan uusi organisaatio hyvinvointialueuudistuksen valmisteluvaiheen aikana. Vuoden 2024 aikana valmisteltiin organisaatiouudistus, joka entisestään kavensi ja kevensi pelastustoimen organisaatiota. Tämä uudistus toimeenpantiin vaiheittain siten, että uusi organisaatio aloitti toimintansa kokonaisuudessaan 1.1.2025. Poliittisen päätöksenteon järjestelmä on pysynyt ennallaan, joten on arvioitavissa, että tavoite on huomioitu hyvin.

6.2 Sisäministeriön ja hyvinvointialueen neuvotteluissa sovittujen suositusten toteutuminen hyvinvointialueella

Sisäministeriö on asettanut vuosille 2023–2026 seuraavat tavoitteet:

1. Alueen on jatkettava toiminnan uudistamista.
2. Onnettomuuksien määrää tulee vähentää tehokkaasti ja tulipalojen määrä tulee puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Hyvinvointialueiden tulee onnettomuuksien ehkäisytyössä kiinnittää huomiota laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseen.
3. Hyvinvointialueiden tulee parantaa toimintavalmiutta alueella toimintaympäristön riskejä vastaavalle tasolle.
4. Hyvinvointialueiden pelastustoimien tulee varmistaa, että väestönsuojeluun varautumisen kohdennetut resurssit ja osaaminen ovat riittävät ja suuntautuvat lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen.
5. Hyvinvointialueiden tulee kiinnittää erityistä huomiota pelastusalan työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen.

Taulukko 8. Tulipalojen määrässä tapahtunut muutos suhteessa asetettuun tavoitteeseen. Mukana kaikki tulipalot hyvinvointialueittain.

Alue	Verrokki-arvo (=2022)	Tavoite-taso 2030	2023 (kpl)	2023 tasaisen vauhdin tavoitteen %	2024 (kpl)	2024 tasaisen vauhdin tavoitteen %
Etelä-Karjala	320	160	307	102 %	295	105 %
Etelä-Pohjanmaa	563	282	512	97 %	592	120 %
Etelä-Savo	334	167	336	107 %	358	122 %
Helsinki	890	445	910	109 %	793	102 %
Itä-Uusimaa	283	142	316	119 %	209	84 %
Kainuu	197	99	167	90 %	199	115 %
Kanta-Häme	374	187	422	120 %	417	127 %
Keski-Pohjanmaa*	171	86	152	95 %	189	126 %
Keski-Suomi	523	262	559	114 %	592	129 %
Keski-Uusimaa	844	422	854	108 %	805	109 %
Kymenlaakso	477	239	464	104 %	429	103 %
Lappi	617	309	636	110 %	640	119 %
Länsi-Uusimaa	824	412	883	114 %	809	112 %
Pirkanmaa	1036	518	1009	104 %	976	108 %
Pohjanmaa*	424	212	347	87 %	329	89 %
Pohjois-Karjala	369	185	392	113 %	460	142 %
Pohjois-Pohjanmaa	853	427	862	108 %	902	121 %
Pohjois-Savo	570	285	525	98 %	662	133 %
Päijät-Häme	496	248	515	111 %	529	122 %
Satakunta	691	346	584	90 %	603	100 %
Varsinais-Suomi	1083	542	1209	119 %	1088	115 %
Yhteensä	11939	5970	11961	107 %	11876	114 %
*Kruunupyy, Luoto, Pietarsaari laskettu Pohjanmaan verrokkiarvoon						

6.2.1 Alueen on jatkettava toiminnan uudistamista

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Uudista koskeva suositus on toteutunut hyvin. Pelastustoimen organisaatio on uudistettu, tilatehokkuutta on kasvatettu, kymmeniä toimintamalleja ja niitä ohjaavia ohjeita on uudistettu, hankintoja ja investointeja on arvioitu uudelleen, HR-käytäntöjä on muokattu entistä tehokkaammiksi, tietoperusteista ohjaamista ja johtamista sekä esihenkilötyötä on määrätietoisesti kehitetty. Jatkossa huomiota kiinnitetään erityisesti lakisääteisen palvelutuotannon haasteisiin vastaamiseen ja toisaalta edelleen em. kohtien jatkojalostamiseen. Kiinteistöjen ja tilojen käytön kehittäminen on yksi lähitulevaisuuden uudistamisen painopisteistä. Myös investoinneissa tavoitellaan lakisääteisen toiminnan edellyttämää tasoa, kaluston elinkaari ja kustannustehokkuus huomioiden.

6.2.2 Onnettomuuksien määrää tulee vähentää tehokkaasti ja tulipalojen määrä tulee puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Hyvinvointialueiden tulee onnettomuuksien ehkäisyssä kiinnittää huomiota laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseen

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Pohjanmaan alueella tulipalojen määrä oli pitkään laskeva, mutta viime vuosina suunta muuttui hienoisesti nousevaksi. Tulipalojen määrän puolittaminen pysyvästi on ehkä ylivoimainen tavoite, mutta palojen määrän merkittävä ja pysyvä vähentäminen (20–30 %) on jossain määrin mahdollista. Tavoitteen osalta on huomattava, että pelastustoimella ei ole mahdollisuutta vaikuttaa kaikkien palojen juurisyihin tai syihin. Alueella on tunnistettu kehittämiskohteita, joita ovat mm. omatoimisen varautumisen merkitys palojen vähentämisessä, huolellisuusvelvoitteen korostaminen turvallisuusviestinnässä, riskianalyysi- ja palontutkintatiedon vahvempi hyödyntäminen etenkin turvallisuusviestinnässä ja huolellinen PRONTO-tietojen täyttäminen. Tilastoissa on liian paljon rakennuspalovaaroja, joissa ei ole syttymää.

6.2.3 Hyvinvointialueiden tulee parantaa toimintavalmiutta alueella toimintaympäristön riskejä vastaavalle tasolle

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos vastaa toiminnallaan alueen riskeihin. Pohjois-Pohjanmaalla toimintavalmius vastaa pääsääntöisesti hyvinvointialueen riskejä. Tietopyynnön muissa kohdissa esille tuotujen ongelmriskiruutujen osalta toimintavalmiudessa on vielä parannettavaa. Uusi toimintavalmiuden suunnitteluohje luo raamit tuleville toimenpiteille, joita avataan tarkemmin tietopyynnön muissa kohdissa.

6.2.4 Hyvinvointialueiden pelastustoimien tulee varmistaa, että väestönsuojeluun varautumiseen kohdennetut resurssit ja osaaminen ovat riittävät ja suuntautuvat lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Resurssit eivät olleet riittävät vuonna 2024. Vuoden 2024 aikana tehtiin linjaukset virkojen täytöstä väestönsuojelun suunnittelun edistämiseksi. Virat pyritään täyttämään 2025 aikana. Väestönsuojeluorganisaation muodostamisessa on haasteita, koska kaikkia henkilöitä ei saada vapautettua aseellisesta palveluksesta.

6.2.5 Hyvinvointialueiden tulee kiinnittää erityistä huomiota pelastusalan työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Suositus on toteutunut arvioiden mukaan hyvin. Työhyvinvointia on mitattu, työhyvinvoinnin kehittämisen resursseihin on panostettu, työhyvinvoinnin kehittämisen ja johtamisen painopistealueita on määritelty ja ylipäättään työhyvinvointi on nostettu vuoden 2025 yhdeksi keskeiseksi pelastustoimen strategiseksi painopistealueeksi. Suunnitteilla on johdon ja esihenkilöiden työnohjausta, johdon valmennusta, esihenkilövalmennusta sekä osaamisen kehittämistoimintaan panostamista. Lisäksi Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimesta osallistutaan kansalliseen kehittämistyöhön tämän aihealueen osalta.

Aluehallintoviraston arvio hyvinvointialueen selvityksessä määrittämästä pelastustoimen palvelujen laadusta sekä kehittämistarpeesta:

Hyvinvointialueen pelastustoimessa tehdään toimenpiteitä valtakunnallisten tavoitteiden toteutumisen eteen. Tehtyjen toimenpiteiden vaikutukset näkyvät toiminnassa hiljalleen, ja suuntaus on oikea. Talouden tiukkuus säätelee mahdollisuuksia ja vaikuttaa merkittävästi pelastustoimen suorituskyykyyn ja palvelutuotantoon.

Tulipalojen määrää ei ole onnistuttu vähentämään vuonna 2024 edellisestä vuodesta, vaan se on noussut lähes 5 %. Hyvinvointialue on selvityksessään arvioinut kehittämiskohteita, joilla tulipalojen määrään voidaan vaikuttaa. Aluehallintoviraston arvion mukaan esitetyt kehittämiskohteet ovat konkreettisia ja tarkoituksenmukaisia.

Pelastustoimessa on edelleen kehitetty tiedolla johtamisen ja onnettomuuskehityksen seurannan prosessia. Raportointimekanismeja säädetään poikkeamia ja trendejä paremmin havainnoivaan suuntaan. Tietoa käytetään jatkuvasti toiminnan ohjaamiseen ja johtamiseen. Toiminta tukee palvelujen laadun kehittämistä.

Väestönsuojeluun varautumiseen kohdennetut resurssit ovat alueella vajaat. Vuonna 2024 tehtiin linjaukset virkojen täytöstä väestönsuojelun suunnittelun edistämiseksi ja virat pyritään täyttämään vuonna 2025. Alueen tulee panostaa väestönsuojeluun varautumisen suunnitteluun ja tarvittaviin toimenpiteisiin tulevana vuosina nykyistä enemmän.

Työhyvinvointi on alueella havaittu kehittämiskohteeksi vuonna 2023. Vuonna 2024 työhyvinvoinnin kehittämisen resursseihin on panostettu ja työhyvinvoinnin kehittämisen ja johtamisen painopistealueita on määritelty. Vuoden 2025 yhdeksi keskeiseksi pelastustoimen strategiseksi painopistealueeksi on nostettu työhyvinvoinnin kehittäminen.

7 Pelastustoimen investointien tarve ja vaikutukset

7.1 Investointien tarve

Hyvinvointialueen tulee valita pelastustoimen osasuunnitelmaan pelastustoimen järjestämisen kannalta tärkeimmät investoinnit sekä niitä vastaavat sopimukset. Aluehallintoviraston tehtävänä on arvioida pelastustoimen investointien tarvetta. Arviossa on kiinnitettävä huomiota siihen, että investoinnit ovat riskejä vastaavan palvelutason edellyttämiä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastustoimen määrälliset investointitavoitteet pohjautuvat lakisääteisten tehtävien hoitamiseen tarvittavan tehokkaan ja turvallisen sekä elinkaareltaan suunnitellun mukaisen kaluston ylläpitämiseksi. Investoinneissa on lisäksi huomioitu erityistarpeet esim. varautumiseen liittyen (väestöhälyttimet ja varavoimakoneet). Investointien tarpeisiin on tullut muutoksia 2026–2029 investointisuunnitelmassa ilmoitettuun. Muutokset koskevat säiliösammutusautojen määrää, pelastustoiminnan tukiyksiköitä (vaihtolava-auto, pick-up autot, pikkubussit ja pakettiautot) sekä varavoimakoneita. Huomioitavaa on, että em. suunnitelmaan on vastaavasti tehty vähennyksiä, joten kokonaiskustannustaso ei ole noussut.

Yhteiskäyttöisesti hyödynnettävää kalustoa pelastustoiminnan yhteistyöalueiden välillä nähdään raivausautoissa, CBRNE-mittauskalustossa ja suurtehopumpuissa.

Muu tieto

Vuosille 2026–2029 hyväksytyn investointisuunnitelman mukaan öljyntorjuntaan kohdistuvat investoinnit ovat suurelta osin mahdollisia ja vaativat öljynsuojarahaston tai ympäristövahinkorahaston avustuksen. Investointisuunnitelmaan on vuodelle 2027 suunniteltu noin 2,2 miljoonan investointitarpeet ympäristövahinkojen torjuntaan. Tämä summa sisältää A- ja B-luokan veneiden ja H-luokan lautan investoinnit, joista H-luokan lautta muodostaa noin puolet vuodelle arvioidusta investointisummasta.³⁷

Ympäristövahinkorahastosta annetun lain (1262/2022) 20 §:n mukaan rahastosta voidaan valtion talousarviosta siirretyn määrärahan puitteissa myöntää avustusta ympäristövahinkojen torjuntaan pelastustoiminnassa käytettävän kaluston hankkimisesta aiheutuvien kokonaiskustannusten osittaiseen kattamiseen. Avustusta ympäristövahinkorahastosta haetaan kirjallisella hakemuksella rahastolta. Avustusta haetaan kalustohankinnan toteuttamista edeltävän kalenterivuoden ensimmäisellä puolivuotiskaudella.

³⁷ Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen alustava esitys pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 11 §:ssä tarkoitettuksi investointisuunnitelman pelastustoimea koskevaksi osaksi. Vuodet 2026–2029. Lisäselvitys 27.5.2024.

Ympäristövahinkorahastolaki on tullut voimaan 1.1.2025. Vuoden 2025 haku on avoinna 1.1.-30.6.2025 haeavustuksia.fi -palvelussa ³⁸.

Aluehallintoviraston arvio investointien tarpeesta

Pelastustoimen investointisuunnitelmalla turvataan lakisääteisten tehtävien hoitamiseen tarvittava tehokas ja turvallinen kalusto. Alueella on tehty investointeihin tarvittavia muutoksia toimintaympäristön vaatimusten myötä ja suunnittelun tarkentuessa. Investointien arvioidaan olevan perusteltuja ja välttämättömiä palvelun laadun, saatavuuden ja kustannusvaikuttavuuden ylläpitämiseksi.

Ympäristövahinkojen torjuntaan liittyvät investoinnit ovat pääosin ehdollisia niille varatun rahoituksen osalta. Alueen investointisuunnitelma edellyttää, että ne katetaan ulkopuolisella rahoituksella öljynsuojarahaston tai ympäristövahinkorahaston tuella. Ympäristövahinkorahastolain mukaisesti rahastosta myönnettävät kalustoavustukset ovat tarkoitettu kokonaiskustannusten osittaiseen kattamiseen. Alueen YVT-investoinneista tulisi turvata alueen riskien kannalta ensisijaisimmat vähimmäisinvestoinnit, ympäristövahinkorahaston avustuspäätöksistä huolimatta, jotta alueen kalustollinen kyky yltää lain edellyttämälle tasolla myös jatkossa.

7.2 Investointien vaikutukset

Hyvinvointialueen tulee osasuunnitelmassa arvioida investointien vaikutuksia pelastustoimen palvelujen yhdenvertaiseen saatavuuteen, laatuun ja kustannusvaikuttavuuteen. Aluehallintoviraston tehtävänä on arvioida investointien vaikutuksia.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Investointien tavoitteena on ylläpitää lakisääteisten tehtävien hoitamiseen tarvittavan tehokkaan ja turvallisen sekä elinkaareltaan suunnitellun mukainen kalusto. Säiliösammutusauton investoinneilla korvataan yhdellä säiliösammutusautolla sammutusauto ja säiliöauto. Säiliösammutusauto toimii jatkossa ainoana raskaana pelastusyksikkönä määritellyillä paloasemilla. Sillä tuotetaan kiireellisen pelastustoiminnan lähipalvelut harva-alueille.

Aluehallintoviraston arvio investointien vaikutuksista

Investoinneilla pyritään ylläpitämään lakisääteisten tehtävien ja toiminnan turvallisuuden sekä tehokkuuden edellyttämä vähimmäistaso. Tulevilla säiliösammutusautohankinnoilla korvataan määriteltyjen paloasemien sammutus ja säiliöauto. Vaikutuksena saadaan kustannussäästöä raskaan kaluston kokonaisuudessa hyvinvointialueella, kuitenkin siten, että kiireellisen pelastustoiminnan palvelut turvataan. Vaikutuksia syntyy myös toimintamalleihin, kun tietyillä paloasemilla siirrytään kahdesta raskaan kaluston ajoneuvosta yhteen. Aluehallintoviraston arvion mukaan tällä saattaa olla

³⁸ Ympäristövahinkorahaston nettisivut, <https://ym.fi/ymparistovahinkorahasto>, haettu 19.5.2025.

vaikutusta niin alueen vedensiirtokapasiteettiin kuin normaaliolojen, normaaliolojen häiriötilanteiden ja poikkeusoloihin varautumiseen.

Aluehallintoviraston arvio investointien tarpeesta ja vaikutuksista:

Investointisuunnitelmassa esitetyillä investoinneilla pyritään ylläpitämään lakisääteisten tehtävien ja toiminnan turvallisuuden sekä tehokkuuden edellyttämä vähimmäistaso. Investoinnit ovat varsin perusteltuja ja välttämättömiä palveluiden laadun, saatavuuden ja kustannustehokkuuden ylläpitämiseksi.

Alueen kaikki YVT-valmiuden investoinnit ovat ehdollisia riippuen ympäristövahinkorahastosta myönnettävästä tuesta. YVT-investoinneista tulisi turvata alueen riskien kannalta ensisijaisimmat vähimmäisinvestoinnit, ympäristövahinkorahaston avustuspäätöksistä huolimatta, jotta alueen kalustollinen kyky yltää lain edellyttämälle tasolle myös jatkossa.

Arvion mukaan Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen investointisuunnitelman mukaisilla investoinneilla, erityisesti ympäristövahinkojen torjuntaan liittyvän kaluston osalta, investointivelka kasvaa. Investointien riittämättömyys vaarantaa palvelutason ylläpitämisen pitkällä tähtäimellä.

Selvityksessä ei tuoda esille, millaiset ovat pelastustoimen toimintaedellytykset jatkossa ja, millaisia vaikutuksia toimintaa aiheutuu, mikäli jotkin hankinnoista eivät toteudu suunnitellun mukaisesti.

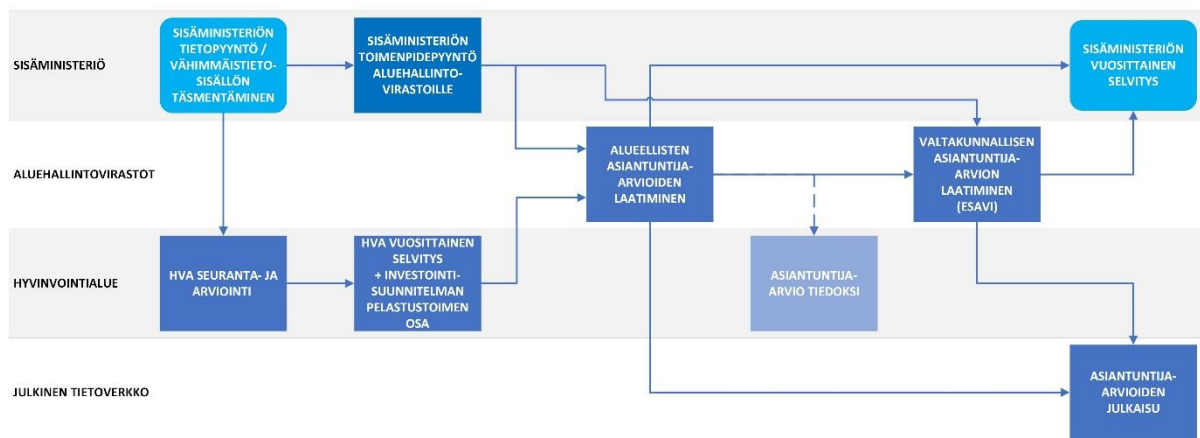
Käytössä olleiden investointisuunnitelmien puutteelliset hyväksymistiedot ja kesken arviointia saapuneet lisätiedot vaikeuttivat aluehallintoviraston arviota pelastustoimen investoinneista ja vaikutuksista.

8 Menetelmät ja laatuseloste

Arvioinnin tietopohja

Aluehallintoviraston laatima asiantuntija-arvio perustuu sekä määrälliseen tietoon että laadulliseen aineistoon. Arvioinnin keskeisen tietopohjan muodostaa hyvinvointialueen vuosittainen selvitys. Asiantuntija-arvion pohjana olevaa tilannekuvaa on laajennettu hyödyntämällä pelastustoimen tilastojärjestelmä PRONTO:sta haettuja tietoja sekä dokumenttiaineistoja järjestäjätahojen hallinnosta, toimintatavoista, suunnitelmista ja päätöksistä. Arvioinnissa on lisäksi hyödynnetty aluehallintovirastojen valvontahavaintoja ja muita kansallisten viranomaisten laskelmia ja selvityksiä.

Tietopohja arvion tekemiseksi on koottu tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueen pelastustoimen kanssa. Asiantuntija-arvion laatimisen prosessi on kuvassa 3.



Kuva 3. Asiantuntija-arvion laatimisen prosessi.

Tietopohjan avoimuus, saatavuus ja laatu

Tilastollinen tieto on peräisin hyvinvointialueen tekemän vuosittaisen selvityksen lisäksi pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastojärjestelmästä (PRONTO), jonka aineisto muodostuu ennen vuotta 2023 toimineiden alueellisten pelastustoimen organisaatioiden sekä uusien hyvinvointialueiden pelastustoimen ylläpitämistä toimenpide- ja resurssirekistereistä. Muut tietolähteet ovat pääasiassa julkisesti ja avoimesti saatavilla olevia. Arvioinnissa käytetyn laadullisen dokumenttiaineiston tiedot on merkitty lähdeviittauksin. Tilastotiedot on poimittu suoraan rekisteristä ilman valtakunnallista tarkistusta. Aluehallintovirastojen raportit valvontahavainnoista ovat avoimesti saatavissa aluehallintoviraston verkkosivuilta.

Muusta tietopohjasta poiketen alueiden kanssa käydyt keskustelut ja niiden aineistot eivät ole julkisia. Yhteisten keskustelujen kautta alueiden edustajat ovat osallistuneet arviointiin, ja heillä on ollut myös mahdollisuus kommentoida valmistuvia arviointitekstejä.

Henkilöstön henkilötyövuosien jakaantuminen eri palveluluokkiin perustuu arvioon. Arvion tekemiseen ei ole valtakunnallista yhtenäistä ohjetta, joten eri pelastuslaitoksilla arviointi on voitu tehdä erilaisin menetelmin.

9 Lähteet ja arvioinnissa käytetty tausta-aineisto

Aluehallintoviraston valvonnan johtopäätökset Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastuslaitoksen valvontatehtävästä. Valvonta-asia 16.12.2024. PSAVI/2198/2024.

Hyvinvointialueen pelastuslaitokselle suunnattu valvontakäynti 28.5.2025.

Pelastustoimen palveluiden ja talouden tila koskien vuotta 2023. Sisäministeriön vuosittainen selvitys. Sisäministeriön julkaisu 2025:4.

Pelastuslaitosten palontutkinnan käsikirja (2014), Suomen Kuntaliitto.

Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO.

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje, sisäasiainministeriön julkaisu 21/2012.

Pelastustoimen varautumisen ja väestönsuojeluun varautumisen tila, valvonta vuonna 2025. PSAVI/15284/2023.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen alustava esitys pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 11 §:ssä tarkoitetuksi investointisuunnitelman pelastustoimea koskevaksi osaksi. Vuodet 2026–2029. Lisäselvitys 27.5.2024.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen avustushakemus väestöhälyttimien hankkimiseksi 21.1.2025.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasossa olevat huomattavat epäkohdat, valvonnan vuosiraportti 14.2.2025. PSAVI/11373/2023.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasossa olevat huomattavat epäkohdat. Valvonta-asia 12.9.2023. PSAVI/11373/2023.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos valvontasuunnitelma 2023. 21.10.2022.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos valvontasuunnitelma 2024. 15.1.2024.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos valvontasuunnitelma 2025. 15.1.2025.

Selvitys pelastustoimen varautumisesta ja väestönsuojeluun varautumisen tilasta, Pohjois-Suomen aluehallintoviraston selvitys 2024.

Selvitys toimenpiteistä pelastustoiminnan palvelutasossa olevien epäkohtien korjaamiseksi, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen selvitys 6.6.2023.

Ympäristövahinkorahaston nettisivut, <https://ym.fi/ymparistovahinkorahasto>, haettu 19.5.2025.



Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Oulu

2025